EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 07 10
COM(2020) 325 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

TREČIOJI ATASKAITA PAGAL BEVIZIO REŽIMO SUSTABDYMO MECHANIZMĄ

{SWD(2020) 132 final}

I. Įvadas

Liberalizuojant vizų režimą toliau skatinama vykdyti pagrindines migracijos, saugumo ir teisingumo srities reformas ir sudaromos palankesnės sąlygos palaikyti žmonių tarpusavio ryšius, nes trečiųjų šalių piliečiams netaikomas vizos reikalavimas, jeigu buvimo trukmė neviršija 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį. Bevizis režimas taip pat reiškia atsakomybę. Trečiosios šalys turi nuolat atitikti vizų režimo liberalizavimo reikalavimus ir pasirūpinti, kad visada būtų sudaromos sąlygos tinkamai valdomai migracijai ir saugumui užtikrinti. Tai atitinka Europos Komisijos holistinį požiūrį, apimantį visus migracijos ir saugumo aspektus.

Ši **trečioji ataskaita pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą** grindžiama Komisijos pareiga stebėti, ar trečiosios šalys, kurioms taikomas bevizis režimas, nuolat laikosi vizų režimo liberalizavimo reikalavimų, ir bent kartą per metus pateikti ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai[1]. Kalbant apie geografinę aprėptį, ši ataskaita ir toliau apima tas šalis, kurios sėkmingai užbaigė dialogą dėl vizų režimo liberalizavimo. Šioje ataskaitoje pateikiami statistiniai duomenys grindžiami 2019 m. Eurostato duomenimis, daugiausia dėmesio skiriant 2018–2019 m. įvykusiems pokyčiams. Kai įmanoma, apibendrinami iki šios ataskaitos paskelbimo 2020 m. liepos mėn. nagrinėjamose šalyse įvykę politikos pokyčiai. Šioje ataskaitoje, kaip ir 2018 m. gruodžio 17 d. Antrojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą[2] (toliau – antroji ataskaita), daugiausia dėmesio skiriama konkrečioms sritims[3], kuriose būtina imtis tolesnių veiksmų padarytos pažangos tvarumui užtikrinti. Šios sritys – tai, be kita ko, neteisėta migracija, prieglobsčio prašymai, readmisija, viešoji tvarka ir saugumas (įskaitant kovą su organizuotu nusikalstamumu, kovą su korupcija, teisėsaugą ir kovą su pinigų plovimu). Todėl stabiliai įgyvendinami kriterijai šioje ataskaitoje neaptariami.

Kovo mėn. viduryje daugumai ES valstybių narių ir šalių partnerių nustačius su COVID-19 susijusius apribojimus, gerokai sumažėjo judėjimas visame Vakarų Balkanų ir Rytų partnerystės regione. Vėliau dauguma judėjimo suvaržymų šalyse partnerėse buvo panaikinti. 2020 m. birželio 11 d. Komisija priėmė Komunikatą dėl laikino nebūtinų kelionių į ES apribojimo taikymo įvertinimo[4]. Kiek tai sietina su ES kaimyninėmis šalimis, Komisija pareiškė esanti pasirengusi įgyvendinant Bendras Europos COVID-19 plitimo valdymo priemonių atšaukimo veiksmų gaires glaudžiai įtraukti Vakarų Balkanų regioną[5]. Paskui Taryba 2020 m. birželio 30 d. priėmė rekomendaciją dėl laipsniško nebūtinų atvykstamųjų kelionių apribojimų panaikinimo, įskaitant pirmąjį 15-os šalių sąrašą (į jį įtrauktos Gruzija, Juodkalnija ir Serbija). Ši rekomendacija – tai pirmasis žingsnis siekiant panaikinti apribojimus ir joje vadovaujamasi laipsnišku Komisijos pasiūlytu požiūriu**.**

---

1 Pagal 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1806, nustatančio trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams tas reikalavimas netaikomas, sąrašus (OL L 303, 2018 11 28, p. 39), 8 straipsnio 4 dalį.

2 COM(2018) 496 *final*.

3 Komisija pagal Vakarų Balkanų šalims, kurioms taikomas bevizis režimas, skirtą ES plėtros dokumentų rinkinį ir įgyvendindama atitinkamus su Rytų partnerystės šalimis sudarytus asociacijos susitarimus toliau stebi platesnę padėtį vidaus reikalų ir teisingumo srityje, kuri taip pat svarbi įgyvendinant vizų režimo liberalizavimo įsipareigojimus ir siekiant atitikti jo kriterijus.

4 COM(2020) 399 *final*.

5 Komisijos komunikatas dėl paramos Vakarų Balkanų šalims kovoti su COVID-19 ir atsigauti po pandemijos (COM(2020) 315 *final*).

Prie šios ataskaitos pridedamas **Komisijos tarnybų darbinis dokumentas**, kuriame pateikiama išsamesnė bendroji informacija apie įvykusius pokyčius.

II. Konkrečių sričių vertinimas pagal vizų režimo liberalizavimo kriterijus

II.1. Vakarų Balkanai

Albanija

Neteisėta migracija, prieglobsčio prašymai, readmisija

2018–2019 m. atsisakymų leisti Albanijos piliečiams atvykti į išplėstinę Šengeno erdvę (angl. „Schengen+“) skaičius sumažėjo 9 proc. (nuo 21 515 iki 19 670), o neteisėtai esančių Albanijos piliečių skaičius padidėjo 6 proc. (nuo 32 355 iki 34 410). Albanijos piliečių neteisėta migracija tebėra didžiausia iš visų šioje ataskaitoje nagrinėjamų Vakarų Balkanų šalių. Nustatytų atvejų, kai Albanijos piliečiai naudojosi suklastotais dokumentais, įskaitant ES piliečių pasus, skaičius 2018–2019 m. padidėjo 64 proc.

Albanijos piliečių išplėstinėje Šengeno erdvėje pateiktų prieglobsčio prašymų skaičius mažėjo ketvirtus metus iš eilės: 2018 m. buvo pateikta 19 615 prašymų, o 2019 m. – 18 555 prašymai. Taigi jų skaičius sumažėjo 5 proc. Nepaisant šios mažėjimo tendencijos, Albanija 2019 m. pagal pateiktų prieglobsčio prašymų skaičių pirmavo tarp Vakarų Balkanų šalių, kurioms taikomas bevizis režimas. Prieglobsčio suteikimo prašytojams lygis[6] 2019 m. sumažėjo iki 5,6 proc. (2018 m. jis siekė 7,6 proc.). Pirmąjį 2020 m. ketvirtį buvo pranešta apie 2 895 pateiktus prieglobsčio prašymus, t. y. 44 proc. mažiau negu tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu.

Kalbant apie bendradarbiavimą readmisijos srityje, mažėja grąžinamų asmenų procentinė dalis. 2019 m. grąžinamų asmenų procentinė dalis sumažėjo iki 50 proc. (2018 m. ji siekė 66 proc.[7]) – faktiškai grąžinta 15 370 Albanijos piliečių. Vis dėlto, kadangi ES valstybės narės praneša apie sėkmingą bendradarbiavimą Albanijos ir trečiųjų šalių piliečių readmisijos srityje, šį sumažėjimą galėjo nulemti tai, kad buvo vykdoma itin daug sprendimų ir kad susikaupė daug ankstesniais metais neįvykdytų sprendimų, taip pat galimas antrinis judėjimas.

Nepagrįsti Albanijos piliečių ES valstybėse narėse ir Šengeno asocijuotosiose šalyse pateikti prieglobsčio prašymai tebėra problema, kuriai išspręsti reikalingos nuolatinės ir didelės Albanijos valdžios institucijų pastangos. Šioje srityje Albanija toliau įgyvendina priemones, kuriomis siekiama spręsti su Albanijos piliečių teikiamais nepagrįstais prieglobsčio prašymais susijusias problemas. Albanijos valdžios institucijos ėmėsi intensyviau didinti gyventojų informuotumą apie teises ir pareigas, susijusias su beviziu režimu, taip pat apie nuobaudas, skiriamas nevykdant šių pareigų. Jos toliau rengė informavimo projektus ir kampanijas, taip pat reguliariai skelbė atitinkamą informaciją Vyriausybės interneto svetainėse ir socialiniuose tinkluose.

---

[6] Šioje ataskaitoje prieglobsčio suteikimo prašytojams lygis apskaičiuojamas kaip visų teigiamų pirmosios instancijos lygmeniu priimtų sprendimų (dėl pabėgėlio statuso, papildomos apsaugos ar papildomos apsaugos pagal nacionalinę teisę suteikimo) dalis, palyginti su visais pirmosios instancijos lygmeniu priimtais sprendimais.

[7] Grąžinamų asmenų procentinė dalis konkrečiais metais apskaičiuojama kaip Albanijos piliečių, tais metais iš išplėstinės Šengeno erdvės grąžintų į Albaniją, skaičiaus ir Albanijos piliečių, dėl kurių tais pačiais metais buvo priimti sprendimai grąžinti, skaičiaus santykis.

Albanijos valdžios institucijos taip pat stiprina operatyvinį bendradarbiavimą su ES valstybėmis narėmis, kuriose neteisėtos migracijos srautai yra didžiausi ir teikiama daugiausiai nepagrįstų prieglobsčio prašymų, ir griežtina į užsienį vykstančių Albanijos piliečių, įskaitant nepilnamečius, patikrinimus, šiuo tikslu atlikdamos išsamesnes išvykstančių asmenų apklausas. 2019 m. gruodžio mėn. Albanija priėmė papildomas prekybos žmonėmis prevencijos priemones.

Albanija yra pirmoji iš Vakarų Balkanų šalių, su ES pasirašiusių ir pradėjusių įgyvendinti Susitarimą dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX)[8] statuso. Šis susitarimas įsigaliojo 2019 m. gegužės 1 d., o 2019 m. gegužės 21 d. prie Albanijos ir Graikijos sienos buvo dislokuoti jungtinai FRONTEX būriai. Taip prasidėjo naujas ES ir Vakarų Balkanų šalių bendradarbiavimo prie sienų etapas. Nepaisant dėl COVID-19 protrūkio atsiradusių apribojimų, ši bendra veikla ir toliau duoda gerų rezultatų. Iki 2020 m. birželio mėn. vykdant šias bendras operacijas dalyvavo 20 ES valstybių narių ir buvo sulaikyta daugiau kaip 12 000 neteisėtų migrantų.

Dėl prasidėjusios COVID-19 pandemijos Albanija 2020 m. kovo 16 d. uždarė savo sienas ir kovo 24 d. paskelbė nepaprastąją padėtį. Nepaprastoji padėtis buvo atšaukta birželio 23 d. Nuo kovo 22 d. buvo atšaukti visi komerciniai skrydžiai. Birželio 1 d. Albanija atvėrė visas sausumos sienas su kaimyninėmis šalimis. Per šį laikotarpį Albanijos valdžios institucijos užsakomaisiais repatriaciniais skrydžiais iš užsienio (visų pirma iš ES) susigrąžino apie 2 500 piliečių. Birželio 15 d. buvo atnaujinti tam tikri komerciniai skrydžiai (į Vieną, Belgradą ir Atėnus).

Viešoji tvarka ir saugumas

Albaniškai kalbančios organizuotos nusikalstamos grupės vykdo įvairių rūšių nusikaltimus ir itin aktyviai vykdo įvairią nusikalstamą veiklą Europos Sąjungoje, nors jų negalima sieti vien su Albanija arba Albanijos piliečiais. Europolo duomenimis, konkrečiai Albanijos piliečiai yra vieni iš ES nepriklausančių šalių piliečių, dažniausiai įtariamų vykdžius sunkią nusikalstamą veiką. Jie yra vieni iš tų, kurie daugiausia naudojasi suklastotais dokumentais, siekdami oro transportu keliauti Šengeno erdvėje.

Albanija toliau stengėsi įtvirtinti rezultatus, pasiektus teisėsaugos institucijoms stengiantis kovoti su organizuotu nusikalstamumu, ir didinti šių pastangų veiksmingumą. Surengus daugiau didelio masto policijos operacijų suimti gerai žinomi asmenys, pateikti svarbūs kaltinimai ir vykdomas baudžiamasis persekiojimas; tai taip pat nulėmė tvirtesnis policijos bendradarbiavimas su ES valstybėmis narėmis. Albanijos valdžios institucijos nuolat rodo tvirtus įsipareigojimus kovoti su kanapių auginimu ir neteisėta jų prekyba. Albanija – vienintelė šio regiono šalis, kuri leidžia trečiajai šaliai taikyti intervencinės stebėsenos mechanizmą (Italijos finansų policija (it. *Guardia di Finanza*) vykdo stebėjimo iš oro operacijas Albanijoje esančioms kanapių plantacijoms aptikti ir stebėti, šią veiklą bendrai finansuojant ES lėšomis). Vis dėlto yra didelis atotrūkis tarp naujų atvejų, kai asmenys perduodami teismui, ir paskelbtų galutinių apkaltinamųjų nuosprendžių.

[8] Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra, paprastai vadinama FRONTEX.

2019 m. vasario mėn. Albanija priėmė naują 2019–2024 m. Nacionalinę šaulių ir lengvųjų ginklų strategiją. 2019 m. balandžio mėn. buvo įsteigtas šaunamųjų ginklų ryšių punktas, tačiau, kad galėtų atlikti visas savo funkcijas, jis dar turi būti visapusiškai integruotas į policijos struktūrą.

2018 ir 2019 m. Albanija, siekdama tobulinti kovos su korupcija teisinę sistemą, ėmėsi įvairių teisėkūros veiksmų. Bendra tyrimų, baudžiamojo persekiojimo ir apkaltinamųjų nuosprendžių kovojant su korupcija tendencija išliko teigiama, nors aukšto rango pareigūnams vis dar retai paskelbiami galutiniai apkaltinamieji nuosprendžiai.

2020 m. sausio mėn. Albanijos vyriausybė priėmė teisės aktų rinkinį, kuriuo nustatomos prevencinės priemonės, skirtos jos vykdomai kovai su korupcija, organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu stiprinti, ir kuriame daugiausia dėmesio skiriama nusikalstamu būdu įgyto turto areštui ir konfiskavimui. Šiuose įstatymuose nustatyta naujų tyrimo priemonių, kuriomis gali naudotis pagal naujai sukurtą specialią kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu struktūrą įsteigta specialioji prokuratūra.

Šiuo metu Albanija vykdo išsamią ir visapusišką teisingumo reformą, kuria siekiama stiprinti bendras pastangas kovoti su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu. Ši reforma taip pat apima tokius procesus kaip laikinas pakartotinis visų teisėjų ir prokurorų vertinimas (patikimumo patikrinimo procesas); šioje srityje nuolat daroma pažanga ir pasiekiama apčiuopiamų rezultatų. Patikimumas toliau tikrinamas nepaisant COVID-19 pandemijos poveikio. Nors dėl izoliavimo klausymai buvo laikinai sustabdyti, tikrinamų asmenų dokumentai toliau nagrinėjami informacija keičiantis nuotoliniu būdu. Patikimumo patikrinimo procedūros klausymai buvo atnaujinti 2020 m. birželio 3 d. Apskritai 64 proc. iki šiol išnagrinėtų tikrinamų asmenų dokumentų atvejų patikrinti asmenys buvo atleisti iš darbo arba savanoriškai atsistatydino. Norint atkurti visuomenės pasitikėjimą valstybės teisminėmis ir teisėsaugos institucijomis, patikimumo patikrinimo procesas ir jo rezultatai tebėra labai svarbūs.

2019 m. birželio mėn. į Albaniją buvo paskirtas Europolo ryšių palaikymo pareigūnas, o liepos mėn. Europolas Tiranoje oficialiai atidarė pirmąją Vakarų Balkanuose savo ryšių palaikymo tarnybą. Tai padėjo dar labiau sustiprinti ES valstybių narių ir Albanijos policijos pareigūnų bendradarbiavimą kovojant su organizuotu nusikalstamumu ir suderinti pastangas kartu kovoti su tarpvalstybinėmis grėsmėmis ir nusikaltėlių tinklais.

2019 m. kovo mėn. buvo pasirašytas Albanijos ir Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro darbo susitarimas – pirmasis toks susitarimas Vakarų Balkanuose. Juo sudaromos sąlygos perduoti svarbią praktinę patirtį Albanijos valdžios institucijoms ir padedama toliau derinti Albanijos kovos su narkotikais teisės aktus ir politiką su šios srities ES teisės aktais ir politika.

Be to, 2019 m. lapkričio 1 d. įsigaliojo Eurojusto ir Albanijos bendradarbiavimo susitarimas. Šiuo susitarimu bus dar labiau palengvinamas ES ir Albanijos specialistų teisminis bendradarbiavimas ir stiprinama kova su tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu.

Albanija buvo viena iš pirmųjų Vakarų Balkanų šalių, 2019 m. spalio 9 d. su Komisija pasirašiusių dvišalį susitarimą dėl kovos su terorizmu įgyvendinimo, kuris yra viena iš ES ir

Vakarų Balkanų kovos su terorizmu bendro veiksmų plano[9] įgyvendinimo priemonių. 2020 m. birželio mėn. Albanija pateikė pirmąją šio susitarimo įgyvendinimo ataskaitą.

Apkaltinamųjų nuosprendžių dėl pinigų plovimo skaičius tebėra nedidelis ir vis dar sistemingai neatliekama pakankamai lygiagrečių terorizmo finansavimo tyrimų. 2019 m. birželio mėn. Albanijos parlamentas priėmė vadinamąjį Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu priemonių įvertinimo ekspertų komiteto (MONEYVAL) dokumentų rinkinį. Vėliau šis komitetas padarė išvadą, kad apskritai Albanija, įgyvendindama jo 2018 m. pateiktas rekomendacijas, padarė pažangą, tačiau tebėra tam tikrų spragų[10]. 2020 m. vasario 21 d. Finansinių veiksmų darbo grupė (angl. FATF) įtraukė Albaniją į jurisdikcijų, kuriose kovos su pinigų plovimu ir (arba) terorizmo finansavimu srityje yra strateginių trūkumų, sąrašą ir pasiūlė veiksmų planą, skirtą didžiausiems trūkumams pašalinti. Į šį planą įtraukti veiksmai, kurie turi būti įgyvendinti iki 2021 m. spalio mėn., kad Albaniją būtų galima išbraukti iš vadinamojo Finansinių veiksmų darbo grupės pilkojo sąrašo. Albanija yra prisiėmusi aukšto lygio politinius įsipareigojimus įgyvendinti šį Finansinių veiksmų darbo grupės veiksmų planą. Jį įgyvendinti pradėta nepaisant COVID-19 krizės, visų pirma atliekant banko produktų ir paslaugų ir piktnaudžiavimo juridiniais asmenimis rizikos analizę. Albanijos parlamentas turėtų išnagrinėti Pilietybės įstatymo projektą; šiuo įstatymu, jeigu jis bus priimtas, galėtų būti nustatytas teisinis pagrindas, kuriuo remiantis būtų galima sukurti pilietybės suteikimo investuotojams programą. 2019 m. spalio mėn. Komisija Albanijos valdžios institucijoms nusiuntė raštą, kuriuo paprašė pateikti paaiškinimų šiuo klausimu ir įspėjo Albanijos valdžios institucijas dėl su tokios programos sukūrimu susijusios rizikos ir galimų jo pasekmių. Komisija atidžiai stebi šį klausimą ir dėl galimo pilietybės suteikimo investuotojams programos sukūrimo atsirandančią riziką, visų pirma susijusią su grėsmėmis saugumui, pinigų plovimu, mokesčių slėpimu, teroristų finansavimu, korupcija arba organizuotų nusikalstamų grupių įsiskverbimu.

2019 m. birželio 2 d. Nyderlandai pagal Reglamentą (ES) 2018/1806[11] pranešė Komisijai, kad šalyje susiklostė aplinkybės, dėl kurių Albanijai galėtų būti pradėtas taikyti bevizio režimo sustabdymo mechanizmas. Šiame pranešime išreikštas susirūpinimas daugiausia buvo susijęs su viešąja tvarka ir saugumu, tačiau taip pat su neteisėta migracija ir nepagrįstais Albanijos piliečių pateiktais prieglobsčio prašymais. Atidžiai išnagrinėjusi šio pranešimo turinį ir remdamasi turima informacija bei atitinkamais duomenimis, Komisija nusprendė, kad aplinkybės, dėl kurių Albanijai būtų galima pradėti taikyti bevizio režimo sustabdymo mechanizmą, neatitinka taikomų reikalavimų.

Remiantis pirmiau pateikta analize galima daryti išvadą, kad Albanija ėmėsi antrojoje ataskaitoje nurodytų veiksmų ir kad ji toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus. Nemaža pažanga padaryta įgyvendinant veiksmus, kuriais siekiama kovoti su neteisėta migracija, įskaitant sustiprintą sienų kontrolę. Nors sumažėjo grąžinamų asmenų procentinė dalis, toliau sėkmingai bendradarbiaujama readmisijos srityje (ir šį bendradarbiavimą reikėtų tęsti), taip pat bendradarbiaujama su ES ir valstybėmis narėmis migracijos ir saugumo klausimais. Tačiau reikia dėti daugiau pastangų, siekiant pagerinti

9 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

10 https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-albania/16809988c0.

11 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1806, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams tas reikalavimas netaikomas, sąrašus, OL L 303, 2018 11 28, p. 39.

rezultatus ir užtikrinti jų tvarumą, visų pirma nepagrįstų prieglobsčio prašymų skaičiaus mažinimo ir kovos su organizuotu nusikalstamumu srityse.

Toliau nurodytose srityse reikia imtis papildomų veiksmų:

- imtis daugiau priemonių, skirtų Albanijos piliečių neteisėtos migracijos ir nepagrįstų prieglobsčio prašymų klausimams spręsti, be kita ko, nustatant ir šalinant pagrindines šių reiškinių priežastis ir rengiant papildomas informavimo apie teises ir pareigas, susijusias su beviziu režimu, kampanijas;
- palaikyti ir stiprinti aktyvų operatyvinį bendradarbiavimą su ES agentūromis ir ES valstybėmis narėmis, kurios susiduria su iš Albanijos kylančiu migracijos spaudimu, taip pat su grėsmėmis viešajai tvarkai ir saugumui, atsirandančiomis dėl organizuotų nusikalstamų grupių veikloje dalyvaujančių Albanijos piliečių;
- didinti baudžiamojo persekiojimo ir teisėsaugos veiksmų, kuriais siekiama kovoti su aukšto lygio korupcija ir organizuotu nusikalstamumu, veiksmingumą;
- pasiekti geresnių rezultatų nagrinėjant kovos su pinigų plovimu ir (arba) terorizmo finansavimu bylas ir visapusiškai naudotis Komisijos teikiama parama, siekiant stiprinti kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu pajėgumus.

<u>Bosnija ir Hercegovina</u>

Neteisėta migracija, prieglobsčio prašymai, readmisija

2018–2019 m. atsisakymų leisti Bosnijos ir Hercegovinos piliečiams atvykti į išplėstinę Šengeno erdvę skaičius sumažėjo 20 proc. (nuo 5 320 iki 4 270 atsisakymų 2019 m.), o neteisėtai esančių Bosnijos ir Hercegovinos piliečių skaičius padidėjo 10 proc. (nuo 3 915 iki 4 290).

Bosnijos ir Hercegovinos piliečių pateiktų prieglobsčio prašymų skaičius sumažėjo 17 proc.: 2018 m. buvo pateikta 2 280 prašymų, o 2019 m. – 1 895 prašymai. Prieglobsčio suteikimo prašytojams lygis 2019 m. sumažėjo iki 7,2 proc. (2018 m. jis siekė 10,6 proc.). Pirmąjį 2020 m. ketvirtį buvo pranešta apie 390 pateiktų prieglobsčio prašymų, t. y. 26 proc. mažiau negu tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu.

Kalbant apie bendradarbiavimą readmisijos srityje, mažėja grąžinamų asmenų procentinė dalis. 2019 m. grąžinamų asmenų procentinė dalis sumažėjo iki 40 proc. (2018 m. ji siekė 54 proc.) – faktiškai grąžinti 1 495 Bosnijos ir Hercegovinos piliečiai. Vis dėlto, kadangi ES valstybės narės praneša apie sėkmingą bendradarbiavimą Bosnijos ir Hercegovinos ir trečiųjų šalių piliečių readmisijos srityje, šį sumažėjimą galėjo nulemti tai, kad buvo vykdoma daug sprendimų ir kad per kelerius metus iš eilės susikaupė daug neįvykdytų sprendimų, taip pat galimas antrinis judėjimas.

Kaip matyti iš mažėjančio nepagrįstų prieglobsčio prašymų, kuriuos Bosnijos ir Hercegovinos piliečiai teikia išplėstinėje Šengeno erdvėje, skaičiaus, šalis deda daug pastangų, kad užtikrintų sienų kontrolę ir didintų visuomenės informuotumą, šiuo tikslu rengdama tikslines informavimo kampanijas tokiais klausimais kaip neigiamas piktnaudžiavimo beviziu režimu poveikis.

2019 m. sausio mėn. buvo parafuotas susitarimas su ES dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) statuso, tačiau jis dar neratifikuotas. Įsigaliojus naujajam Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamentui, Komisija bendradarbiauja su

Bosnija ir Hercegovina, kad būtų galima ratifikuoti šį susitarimą dėl statuso ir užtikrinti, kad jis įsigaliotų.

Bosnija ir Hercegovina toliau sprendė neteisėtos migracijos srities uždavinius, be kita ko, susijusius su trečiųjų šalių piliečių srautu per šalį į išplėstinę Šengeno erdvę. 2018 ir 2019 m. padidėjus pabėgėlių ir migrantų antplūdžiui, valdžios institucijos atitinkamai perkėlė turimus sienos apsaugos pareigūnus. Vis dėlto reikia stiprinti sienų ir migracijos valdymą, įskaitant priėmimo pajėgumus ir įvairiais valdžios lygmenimis veikiančių institucijų veiksmų tarpusavio koordinavimą. Veiksmingai neveikia Saugumo ministerijos Veiksmų koordinavimo įstaiga, kuri yra atsakinga už migracijos tendencijų stebėseną ir krizių atveju atlieka operacijų štabo funkcijas; visų pirma, ji negali aprūpinti priėmimo centrų tinkamomis patalpomis ir perkelti prieglobsčio prašytojų ir migrantų į esamas apgyvendinimo įstaigas. Tebėra didelių kliūčių, susijusių su faktinėmis galimybėmis pasinaudoti prieglobsčio procedūromis, nes labai trūksta žmogiškųjų išteklių ir veiklos pajėgumų.

Dėl kilusios COVID-19 krizės Bosnija ir Hercegovina kovo 18 d. paskelbė gaivalinių ir kitų nelaimių padėtį ir apribojo asmenų galimybes judėti šalies viduje ir vykti į užsienį arba iš jo grįžti. Serbų Respublika nepaprastąją padėtį buvo paskelbusi nuo kovo 28 d. iki gegužės 20 d. Nuo kovo 30 d. iki birželio 1 d. buvo atšaukti visi komerciniai skrydžiai; birželio 1 d. skrydžiai buvo atnaujinti.

Viešoji tvarka ir saugumas

Šalyje įgyvendinama keletas strategijų, visų pirma kovos su organizuotu nusikalstamumu, kovos su prekyba žmonėmis ir integruoto sienų valdymo srityse. Vis dėlto teisinė sistema turi būti suderinta visos šalies mastu ir toliau derinama su ES *acquis*. Dėl šalyje nepakankamai suderintų baudžiamosios teisės aktų esama sisteminių teisėsaugos institucijų operatyvinio bendradarbiavimo trūkumų, kurie dar labiau padidėja dėl prasto institucijų veiksmų koordinavimo ir labai riboto keitimosi žvalgybos informacija. Šalyje veikiančios nusikalstamos organizacijos naudojasi teisinėmis ir administracinėmis spragomis. Finansų tyrimai ir turto areštas iš esmės neveiksmingi.

Trūksta griežtos ir patikimos teisėjų pareigas einančių pareigūnų turto deklaracijų tikrinimo sistemos. Reikia stiprinti kovą su pinigų plovimu. Aukšto lygio korupcijos bylose labai retai priimami galutiniai apkaltinamieji nuosprendžiai, o sankcijos nedaro pakankamo atgrasomojo poveikio. Pastaruoju metu nustatyta korupcijos sporto srityje atvejų. Norint kovoti su nusikaltėlių skverbimusi į politinę, teisės ir ekonominę sistemas, tebėra labai svarbu imtis aktyvių veiksmų.

Nors 2017 m. gegužės mėn. Bosnija ir Hercegovina su Europolu pasirašė Operatyvinio bendradarbiavimo susitarimą, ji iki šiol nėra paskyrusi tame susitarime numatyto nacionalinio kontaktinio asmens. Paskirti tokį asmenį būtina tam, kad šalis galėtų į Europolą išsiųsti savo ryšių palaikymo pareigūną ir kad į Bosniją ir Hercegoviną būtų galima atsiųsti Europolo ryšių palaikymo pareigūną.

2019 m. lapkričio 19 d. Bosnija ir Hercegovina su Komisija pasirašė dvišalį susitarimą dėl kovos su terorizmu įgyvendinimo, kuris yra viena iš ES ir Vakarų Balkanų kovos su terorizmu bendro veiksmų plano įgyvendinimo priemonių.

Remiantis pirmiau pateikta analize galima daryti išvadą, kad Bosnija ir Hercegovina ėmėsi antrojoje ataskaitoje nurodytų veiksmų, toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus

ir daro pažangą kovos su piktnaudžiavimu beviziu režimu srityje. Nors sumažėjo grąžinamų asmenų procentinė dalis, toliau sėkmingai bendradarbiaujama readmisijos srityje ir šį bendradarbiavimą reikėtų tęsti. Vis dėlto reikėtų toliau daryti pažangą, visų pirma sprendžiant su neteisėta migracija susijusius uždavinius ir užtikrinant tinkamas migrantų ir pabėgėlių priėmimo sąlygas bei sienų kontrolę, taip pat aktyvios organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kovos su šiuo reiškiniu srityse.

Toliau nurodytose srityse reikia imtis papildomų veiksmų:

- stiprinti reagavimo į krizę pajėgumus ir tinkamą nenumatytų atvejų planavimą, siekiant užtikrinti apsaugos poreikius atitinkantį migracijos srautų valdymą, taip pat užtikrinti prieglobsčio sistemos veikimą. Reikia visais lygmenimis gerokai padidinti visapusišką atsakomybę už migracijos valdymą ir veiksmų koordinavimo mechanizmus;
- toliau rengti informavimo kampanijas klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis naudojantis beviziu režimu;
- stiprinti sienų kontrolę, ypač sienų stebėjimą, įskaitant tapatybės nustatymo ir registravimo priemones, visapusiškai laikantis pagrindinių teisių ir užtikrinant veiksmingą operatyvinį bendradarbiavimą su ES valstybėmis narėmis ir FRONTEX;
- toliau dėti pastangas, siekiant su ES sudaryti susitarimą dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) statuso ir į Europolą nedelsiant paskirti nacionalinį kontaktinį asmenį;
- stiprinti korupcijos ir organizuoto nusikalstamumo, įskaitant pinigų plovimą ir terorizmą, prevenciją ir kovą su šiais reiškiniais, visų pirma priimant ir įgyvendinant interesų konfliktų prevencijos ir pranešėjų apsaugos teisės aktus, užtikrinant veiksmingą kovos su korupcija įstaigų veikimą ir jų veiksmų koordinavimą ir parodant, kad siekiant rezultatų tokiose srityse kaip aktyvūs organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos tyrimai, patvirtintų kaltinimų teikimas, baudžiamasis persekiojimas ir galutinių apkaltinamųjų nuosprendžių priėmimas, be kita ko, aukšto lygio bylose, daroma pažanga;
- dėti daugiau pastangų, siekiant stiprinti turto susigrąžinimo sistemą, šiuo tikslu patvirtinant ir įdiegiant visapusiškesnę pajamų iš nusikaltimų konfiskavimo teisinę sistemą ir stiprinant kompetentingų institucijų gebėjimus skirti veiksmingas atgrasomąsias sankcijas.

Juodkalnija

Neteisėta migracija, prieglobsčio prašymai, readmisija

2019 m. atsisakymų leisti Juodkalnijos piliečiams atvykti į išplėstinę Šengeno erdvę ir neteisėtai joje esančių Juodkalnijos piliečių skaičius išliko nedidelis. 2018–2019 m. atsisakymų leisti atvykti skaičius sumažėjo 9 proc. (nuo 515 iki 470), o neteisėtai esančių Juodkalnijos piliečių skaičius padidėjo 10 proc. (nuo 805 iki 885). Neteisėto sienos kirtimo atvejų 2019 m. nenustatyta.

Toliau mažėjo Juodkalnijos piliečių išplėstinėje Šengeno erdvėje pateiktų prieglobsčio prašymų skaičius: 2018 m. buvo pateikta 640 prašymų, o 2019 m. – 410 prašymų. Iš tikrųjų, 2019 m. buvo pateikta mažiausiai prašymų per pastaruosius dešimt metų. Prieglobsčio suteikimo prašytojams lygis 2019 m. padidėjo iki 4,9 proc. (2018 m. jis siekė 4,1 proc.). Pirmąjį 2020 m. ketvirtį buvo pranešta apie 110 pateiktų prieglobsčio prašymų, t. y. 8 proc. mažiau negu tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu.

Kalbant apie bendradarbiavimą readmisijos srityje, mažėja grąžinamų asmenų procentinė dalis. 2019 m. grąžinamų asmenų procentinė dalis sumažėjo iki 60 proc. (2018 m. ji siekė 73 proc.) – faktiškai grąžinti 355 Juodkalnijos piliečiai. Vis dėlto, kadangi ES valstybės narės praneša apie sėkmingą bendradarbiavimą Juodkalnijos ir trečiųjų šalių piliečių readmisijos srityje, šį sumažėjimą galėjo nulemti tai, kad buvo vykdoma itin daug sprendimų ir kad susikaupė daug ankstesniais metais neįvykdytų sprendimų, taip pat galimas antrinis judėjimas.

Atsižvelgiant į minėtas tendencijas, 2019 m. nebuvo surengta jokių visos šalies masto komunikacijos kampanijų, kurių metu būtų aiškinama apie teises ir pareigas, susijusias su beviziu režimu. Vis dėlto Juodkalnijos užsienio reikalų ministerija sukūrė elektroninę konsulinę taikomąją programą, kurioje į užsienį keliaujantiems Juodkalnijos piliečiams teikiama būtina informacija ir atsakoma į piliečių klausimus ir užklausas, susijusius su Šengeno taisyklėmis.

Pastaraisiais metais buvo sutvirtinti ir patobulinti pagrindiniai migracijos ir prieglobsčio srities teisės aktai ir iniciatyvos. 2019 m. spalio 7 d. Juodkalnija su ES pasirašė Susitarimą dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) statuso; šis susitarimas įsigaliojo 2020 m. liepos 1 d. ir jame numatyta rengti bendras operacijas. Juodkalnija yra antroji Vakarų Balkanų šalis, kurioje įsigaliojo toks susitarimas.

Dėl prasidėjusios COVID-19 krizės Juodkalnija 2020 m. kovo 15 d. uždarė savo sienas, tačiau nepaskelbė nepaprastosios padėties. Nuo kovo 6 d. iki birželio 9 d. buvo atšaukti visi komerciniai skrydžiai. Per šį laikotarpį Juodkalnijos valdžios institucijos, kompetentingoms institucijoms vykdant įvairią veiklą, be kita ko, užsakomaisiais skrydžiais, iš užsienio (visų pirma iš ES) susigrąžino apie 17 000 piliečių. Birželio 2 d. Juodkalnijoje buvo oficialiai paskelbta, kad COVID-19 epidemija baigėsi. Taigi šalies sienos buvo atvertos asmenims, atvykstantiems iš šalių, kuriose 100 000 piliečių tenka mažiau negu 25 užsikrėtusiųjų COVID-19 atvejai.

Viešoji tvarka ir saugumas

Prekyba narkotikais yra pagrindinė Juodkalnijos organizuotų nusikalstamų grupių vykdoma nusikalstama veikla, dėl kurios kyla kitų su saugumu susijusių problemų. Narkotikais prekiaujančios Juodkalnijos organizuotos nusikalstamos grupės daugiausia veiklą vykdo už šalies ribų. Juodkalnija taip pat laikoma viena iš cigarečių kontrabandos platformų.

Juodkalnija stiprina tarptautinį bendradarbiavimą kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje, todėl šalyje ir užsienyje imtasi sėkmingų kovos su Juodkalnijos nusikalstamomis grupėmis operacijų. 2019 m. buvo konfiskuota daug narkotikų ir suimti žinomi nusikalstamų grupių nariai. Kalbant apie cigarečių kontrabandą, stiprinamas bendradarbiavimas su ES valstybių narių muitinėmis ir Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF), taip pat buvo atlikti trys didelio masto cigarečių kontrabandos tyrimai, tačiau 2019 m. teismas nepriėmė nė vieno apkaltinamojo nuosprendžio. Nepaisant šioje srityje stiprinamų pastangų, vis dar iškeliama nepakankamai daug bylų, turint omenyje nustatytą tabako gaminių kontrabandos iš Juodkalnijos, į Juodkalniją ir visoje Juodkalnijoje mastą. Sėkmingai bendradarbiaujama su Europolu ir Interpolu – jų kanalais keičiamasi vis didesniais informacijos kiekiais.

Kalbant apie 2020 m. pagal kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklą ir (arba) Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykėje platformoje (angl. EMPACT) vykdomą veiklą, Juodkalnija aktyviai prisidėjo

prie Ispanijos įgyvendinamo prioriteto „Kova su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais“, visų pirma kartu vadovaudama tam tikriems operatyviniams veiksmams. Juodkalnija yra viena iš pirmųjų Vakarų Balkanų šalių partnerių, kartu vadovaujančių operatyviniams veiksmams pagal vieną iš EMPACT prioritetų. Juodkalnija taip pat dalyvauja vykdant keletą operatyvinių veiksmų pagal kitus EMPACT prioritetus, kuriais siekiama kovoti su prekyba narkotikais, vaikų seksualiniu išnaudojimu, tarpininkavimu neteisėtos imigracijos srityje ir organizuotais turtiniais nusikaltimais.

Vienas iš susirūpinimą keliančių klausimų yra korupcija. Nors šiuo metu finansų tyrimai pradedami ankstesniais baudžiamųjų veikų tyrimų etapais negu anksčiau, jie vis dar sistemingai neatliekami nagrinėjant visas korupcijos bylas. Susirūpinimas tebekyla dėl to, kad priimama nedaug apkaltinamųjų nuosprendžių, taip pat dėl plačiai paplitusios derybų dėl kaltinimų pripažinimo praktikos, lemiančios švelnias bausmes.

2019 m. pradžioje, kaip vienas iš policijos departamento, atsakingo už tarptautinį policijos bendradarbiavimą, skyrių, buvo įsteigta turto susigrąžinimo tarnyba. Nepaisant tam tikros padarytos pažangos, reikia siekti geresnių rezultatų turto įšaldymo ir konfiskavimo srityse.

Toliau įgyvendinama 2019–2024 m. Šaulių ir lengvųjų ginklų bei šaudmenų kontrolės ir kiekio mažinimo strategija, taip pat 2015–2019 m. ES ir Pietryčių Europos regiono veiksmų planas dėl neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais. Įsteigtas ir veiklą vykdo šaunamųjų ginklų ryšių punktas.

2019 m. gruodžio mėn., antrus metus iš eilės, Juodkalnija iš dalies pakeitė savo Pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencijos įstatymą, kad būtų atsižvelgiama į finansinės žvalgybos padalinio (FŽP) institucinės struktūros pokyčius. Šiais pakeitimais buvo siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi Finansinių veiksmų darbo grupės pateiktų rekomendacijų, visų pirma užtikrinant FŽP nepriklausomumą ir veiklos savarankiškumą, nepaisant to, kad šiuo metu administraciniu požiūriu FŽP yra vienas iš policijos departamentų. 2020 m. gegužės mėn. Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu priemonių įvertinimo ekspertų komitetas (MONEYVAL) oficialiai pašalino Juodkalniją iš šalių, kuriose turi būti imamasi tolesnių veiksmų, sąrašo, nes laikėsi nuomonės, kad ši šalis ėmėsi pakankamai priemonių 2015 m. nustatytiems trūkumams pašalinti. Taip pat dar reikia iš dalies pakeisti Tarptautinių ribojamųjų priemonių įstatymą, kad jis atitiktų ES *acquis*. Toliau gerinami pirmieji kovos su pinigų plovimu srityje pasiekti rezultatai, ir iš to matyti, kad teisėsaugos institucijos šiai sričiai skiria daugiau dėmesio ir kad stiprinami jų pajėgumai. Vis dėlto nagrinėjant pinigų plovimo bylas ir toliau paskelbiama nedaug galutinių apkaltinamųjų nuosprendžių ir retai konfiskuojamas turtas. Dar reikia pašalinti sisteminius baudžiamosios teisenos sistemos trūkumus, taip pat skirti dėmesio su pinigų plovimu susijusių nusikaltimų nagrinėjimo teismuose tvarkai.

2019 m. lapkričio 19 d. Juodkalnijos valdžios institucijos su Komisija pasirašė dvišalį įgyvendinimo susitarimą, kuris yra viena iš ES ir Vakarų Balkanų kovos su terorizmu bendro veiksmų plano įgyvendinimo priemonių.

Nuo 2019 m. sausio 1 d. įgyvendinama Juodkalnijos pilietybės suteikimo investuotojams programa. Iki šiol pateiktos 24 paraiškos, tačiau, nors priimti penki teigiami galutiniai sprendimai, pasai pagal šią programą dar neišduoti. Komisija atidžiai stebi su migracija ir saugumu susijusią riziką, kuri gali kilti įgyvendinant šią programą, visų pirma tokiose srityse kaip pinigų plovimas, mokesčių slėpimas, teroristų finansavimas, korupcija arba organizuotų nusikalstamų grupių įsiskverbimas, ir nuolat kėlė šį klausimą Juodkalnijos valdžios

institucijoms. Turėtų būti taikomos atitinkamos išsamaus patikrinimo priemonės ir atliekami saugumo patikrinimai.

Remiantis pirmiau pateikta analize galima daryti išvadą, kad Juodkalnija ėmėsi antrojoje ataskaitoje nurodytų veiksmų ir kad ji toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus. Nemaža pažanga padaryta įgyvendinant veiksmus, kuriais siekiama spręsti su migracija susijusius uždavinius. Nors sumažėjo grąžinamų asmenų procentinė dalis, toliau sėkmingai bendradarbiaujama readmisijos srityje (ir šį bendradarbiavimą reikėtų tęsti), taip pat bendradarbiaujama su ES ir valstybėmis narėmis migracijos ir saugumo klausimais. Tačiau reikia dėti daugiau pastangų, siekiant pagerinti rezultatus kovos su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija srityje ir užtikrinti jų tvarumą.

Toliau nurodytose srityse reikia imtis papildomų veiksmų:

- rengti informavimo kampanijas klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis naudojantis beviziu režimu;
- užkirsti kelią organizuotam nusikalstamumui ir aukšto lygio korupcijai ir kovoti su šiais reiškiniais, be kita ko, konfiskuojant iš nusikaltimų gautas pajamas ir įšaldant turtą, taip pat imantis priemonių, kad derybomis dėl kaltinimų pripažinimo būtų naudojamasi tik išimtiniais atvejais;
- stiprinti policijos, prokuratūros ir teismų pajėgumus atlikti pinigų plovimo atvejų tyrimus, už juos traukti baudžiamojon atsakomybėn ir priimti atitinkamus teismo sprendimus, vadovaujantis geriausia ES patirtimi.

Šiaurės Makedonijos Respublika

Neteisėta migracija, prieglobsčio prašymai, readmisija

2018–2019 m. atsisakymų leisti Šiaurės Makedonijos piliečiams atvykti į išplėstinę Šengeno erdvę skaičius sumažėjo 12 proc. (nuo 3 185 iki 2 815), o neteisėtai esančių šios šalies piliečių skaičius padidėjo 16 proc. (nuo 6 010 iki 7 000). Šiaurės Makedonijos piliečių išplėstinėje Šengeno erdvėje pateiktų prieglobsčio prašymų skaičius 2019 m. sumažėjo 16 proc.: 2018 m. buvo pateikti 4 785 prašymai, o 2019 m. – 4 035 prašymai. Prieglobsčio suteikimo prašytojams lygis 2019 m. sumažėjo iki 1,4 proc. (2018 m. jis siekė 2,3 proc.). Pirmąjį 2020 m. ketvirtį buvo pranešta apie 650 pateiktų prieglobsčio prašymų, t. y. 59 proc. mažiau negu tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu.

Kalbant apie bendradarbiavimą readmisijos srityje, mažėja grąžinamų asmenų procentinė dalis. 2019 m. grąžinamų asmenų procentinė dalis sumažėjo iki 78 proc. (2018 m. ji siekė 99 proc.) – faktiškai grąžinti 3 005 Šiaurės Makedonijos piliečiai. Kadangi ES valstybės narės praneša apie sėkmingą bendradarbiavimą Šiaurės Makedonijos ir trečiųjų šalių piliečių readmisijos srityje, šį sumažėjimą galėjo nulemti tai, kad buvo vykdoma itin daug sprendimų ir kad per kelerius metus iš eilės susikaupė daug neįvykdytų sprendimų, taip pat galimas antrinis judėjimas.

Šiaurės Makedonija toliau sprendė su neteisėta migracija susijusius uždavinius. Išorės sienų valdymo teisės aktų sistema iš esmės suderinta su ES standartais, o sienų kontrolė buvo vykdoma laikantis žmogaus teisių. 2018 m. liepos mėn. buvo parafuotas susitarimas su ES dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) statuso, tačiau jis dar nepasirašytas. Valdžios institucijos glaudžiai bendradarbiauja su FRONTEX, be kita ko, stebėtojų teisėmis dalyvaudamos vykdomose bendrose operacijose. Nacionalinis integruoto

sienų valdymo koordinavimo centras turėtų stiprinti savo institucinius gebėjimus ir veiklos pajėgumus, be kita ko, kaupdamas IT srities ir technines ekspertines žinias. Sienos apsaugos pareigūnai, muitinė ir kitos įstaigos vis dar negali naudotis vieni kitų duomenų bazėmis, taip pat su atitinkamomis saugumo tarnybomis nesudarytas susitarimas dėl oficialaus ir saugaus keitimosi informacija.

Siekdama tinkamai informuoti savo piliečius ir užkirsti kelią piktnaudžiavimui, Šiaurės Makedonija surengė keletą informavimo kampanijų apie teises ir pareigas, kylančias naudojantis beviziu režimu.

2012 m. gruodžio mėn. Šiaurės Makedonija iš dalies pakeitė atitinkamą įstatymą, kad dėl ypatingų ekonominės svarbos priežasčių būtų galima įgyti šalies pilietybę. Komisija toliau stebės šią sritį, atsižvelgdama į riziką, kuri gali kilti visapusiškai įgyvendinant pilietybės suteikimo investuotojams programas, visų pirma susijusią su grėsmėmis saugumui, pinigų plovimu, mokesčių slėpimu, teroristų finansavimu, korupcija arba organizuotų nusikalstamų grupių įsiskverbimu.

Dėl kilusios COVID-19 krizės Šiaurės Makedonija kovo 16 d. uždarė savo sienas ir kovo 18 d. paskelbė nepaprastąją padėtį, kuri buvo pratęsiama keliais vienas po kito sekančiais ribotos trukmės laikotarpiais. Nepaprastoji padėtis buvo atšaukta birželio 22 d. Nuo kovo 18 d. iki kito pranešimo buvo atšaukti visi komerciniai skrydžiai. Per šį laikotarpį Šiaurės Makedonijos valdžios institucijos užsakomaisiais repatriaciniais skrydžiais iš užsienio (visų pirma iš ES) susigrąžino 3 032 piliečius. Birželio 26 d. Šiaurės Makedonija atvėrė savo sausumos sienas.

Viešoji tvarka ir saugumas

Kovos su organizuotu nusikalstamumu teisės aktų sistema iš esmės atitinka Europos standartus. Tam tikra pažanga padaryta toliau gerinant rezultatus kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje ir stiprinant teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą, taip pat iš esmės stiprinant operatyvinius kovos su prekyba žmonėmis pajėgumus. Nuo 2020 m. sausio 1 d. pradėti šeši tyrimai dėl 20 asmenų veiklos: penki atvejai susiję su neteisėta narkotikų, psichotropinių medžiagų ir jų pirmtakų gamyba ir prekyba, o vienas atvejis – su prekyba žmonėmis (įskaitant nepilnamečius) ir neteisėtu migrantų gabenimu. Šiaurės Makedonija toliau stengėsi užkirsti kelią visų rūšių organizuotam nusikalstamumui ir korupcijai ir kovoti su šiais reiškiniais. Tolesnė pažanga padaryta operatyviniu lygmeniu didinant Nacionalinio kovos su organizuotu nusikalstamumu koordinavimo centro veiksmingumą ir dalyvaujant kartu su ES valstybėmis narėmis bei kaimyninėmis šalimis vykdomose bendrose operacijose. Baudžiamasis kodeksas iš esmės atitinka Europos standartus ir juo remiantis kriminalizuojama tokia veika kaip prekyba žmonėmis, vaikų pornografija internete, kibernetiniai nusikaltimai ir prekyba narkotikais.

Prokuratūra pradėjo daugiau organizuotų nusikalstamų grupių vykdomos baudžiamosios veikos tyrimų. Dauguma šių tyrimų ir teismo procesų susiję su prekyba narkotikais ir neteisėtu migrantų gabenimu. Nors padaryta tam tikra pažanga, teisėsaugos institucijos ir prokuratūra turėtų toliau stiprinti operatyvinius pajėgumus, be kita ko, sistemingai vykdyti finansų tyrimus. Vis dar reikia toliau tobulinti veiksmų koordinavimo ir sistemingo keitimosi duomenimis procesus. Šalyje taikomos nusikalstamu būdu įgyto turto įšaldymo, valdymo ir konfiskavimo priemonės tebėra nepakankamai veiksmingos. Norint veiksmingai užtikrinti turto susigrąžinimą, reikalingas labiau integruotas veiklos metodas.

2019 m. spalio 9 d. Šiaurės Makedonija su Komisija pasirašė dvišalį susitarimą dėl kovos su terorizmu įgyvendinimo, kuris yra viena iš ES ir Vakarų Balkanų kovos su terorizmu bendro veiksmų plano[12] įgyvendinimo priemonių.

Remiantis pirmiau pateikta analize galima daryti išvadą, kad Šiaurės Makedonija ėmėsi antrojoje ataskaitoje nurodytų veiksmų ir kad ji toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus. Nemaža pažanga padaryta visų pirma rengiant informavimo kampanijas apie teises ir pareigas, kylančias naudojantis beviziu režimu, taip pat sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo prevencijos srityje ir stiprinant teisėsaugos institucijų pastangas kovoti su šiuo reiškiniu. Nors sumažėjo grąžinamų asmenų procentinė dalis, toliau sėkmingai bendradarbiaujama readmisijos srityje ir šį bendradarbiavimą reikėtų tęsti. Vis dėlto šių sričių priemonės turėtų būti įgyvendinamos veiksmingiau.

Toliau nurodytose srityse reikia imtis papildomų veiksmų:

- stiprinti sienų kontrolę visapusiškai laikantis pagrindinių teisių;
- toliau rengti informavimo kampanijas klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis naudojantis beviziu režimu;
- toliau didinti teisėsaugos institucijų veiksmų, kuriais siekiama kovoti su organizuotų nusikaltėlių tinklais, visų pirma susijusiais su prekyba narkotikais, veiksmingumą;
- toliau stengtis pasiekti konkrečių rezultatų tyrimų, baudžiamojo persekiojimo ir apkaltinamųjų nuosprendžių srityse;
- toliau stiprinti kovą su korupcija;
- stiprinti organizuotų nusikalstamų grupių, be kita ko, užsiimančių neteisėtu migrantų gabenimu, pinigų plovimu ir finansiniais nusikaltimais, veikos tyrimus ir baudžiamąjį persekiojimą.

Serbija

Neteisėta migracija, prieglobsčio prašymai, readmisija

2018–2019 m. atsisakymų leisti Serbijos piliečiams atvykti į išplėstinę Šengeno erdvę skaičius sumažėjo 8 proc. (nuo 9 035 iki 8 300), o neteisėtai esančių Serbijos piliečių skaičius padidėjo 4 proc. (nuo 13 090 iki 13 635). Serbijos piliečių išplėstinėje Šengeno erdvėje pateiktų prieglobsčio prašymų skaičius sumažėjo 5 proc.: 2018 m. buvo pateikti 6 425 prašymai, o 2019 m. – 6 075 prašymai. Prieglobsčio suteikimo prašytojams lygis 2019 m. sumažėjo iki 4,8 proc. (2018 m. jis siekė 7,0 proc.). Pirmąjį 2020 m. ketvirtį buvo pranešta apie 1 015 pateiktų prieglobsčio prašymų, t. y. 53 proc. mažiau negu tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu.

Kalbant apie bendradarbiavimą readmisijos srityje, mažėja grąžinamų asmenų procentinė dalis. 2019 m. grąžinamų asmenų procentinė dalis sumažėjo iki 60 proc. (2018 m. ji siekė 77 proc.) – faktiškai grąžinta 5 250 Serbijos piliečių. Vis dėlto, kadangi ES valstybės narės praneša apie sėkmingą bendradarbiavimą Serbijos ir trečiųjų šalių piliečių readmisijos srityje, šiuos svyravimus galėjo nulemti tai, kad buvo vykdoma itin daug sprendimų ir kad per kelerius metus iš eilės susikaupė daug neįvykdytų sprendimų, taip pat galimas antrinis judėjimas.

[12] https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

2019 m. lapkričio 19 d. su ES buvo pasirašytas susitarimas dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) statuso. Kadangi ES užbaigė šio susitarimo ratifikavimo procedūrą, jis įsigalios tuomet, kai Serbija jį ratifikuos. Įsigaliojus šiam susitarimui dėl statuso, jis turėtų būti kuo greičiau pradėtas įgyvendinti, be kita ko, dislokuojant jungtinius FRONTEX būrius.

Kalbant apie vizų politiką, bevizis režimas, kurį Serbija taiko kitoms šalims[13], įtrauktoms į ES šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą, tebėra vienas iš susirūpinimą dėl galimos rizikos, susijusios su migracija ir saugumu, keliančių klausimų ir yra atidžiai stebimas.

Nuolat rengiamos informavimo kampanijos, kuriomis siekiama didinti Serbijos piliečių informuotumą apie teises ir pareigas, kylančias naudojantis beviziu režimu.

Dėl prasidėjusios COVID-19 krizės Serbija kovo 15 d. uždarė savo sienas ir tą pačią dieną paskelbė nepaprastąją padėtį. Nepaprastoji padėtis buvo atšaukta gegužės 6 d. Nuo kovo 19 d. iki gegužės 21 d. buvo atšaukti visi komerciniai skrydžiai. Iki gegužės 22 d. Serbijos valdžios institucijos užsakomaisiais repatriaciniais skrydžiais iš užsienio (visų pirma iš ES) susigrąžino 5 637 piliečius.

Viešoji tvarka ir saugumas

Prekiaujant kokainu ir jį platinant Europos Sąjungoje, organizuotos nusikalstamos grupės, visų pirma iš Serbijos, ir toliau atlieka svarbų vaidmenį. Dėl Serbijoje sukauptų ginklų kyla pavojus, kad bus neteisėtai prekiaujama šaunamaisiais ginklais.

Artimiausiu metu turėtų būti pasirašytas Serbijos kovos su narkotikais tarnybos ir Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro darbo susitarimas. Serbija aktyviai dalyvauja įgyvendinant kovos su sunkių formų ir organizuotu tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklą (2018–2021 m. Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykės platformos (angl. EMPACT) veikloje). 2020 m. Serbija dalyvauja vykdant 15 EMPACT operatyvinių veiksmų (iš viso vykdomi 249 veiksmai). Nuo 2017 m. kovo mėn. į Europolą yra paskirtas Serbijos policijos ryšių palaikymo pareigūnas. Europolo ryšių palaikymo pareigūnas į Serbiją dar neišsiųstas, nors susitarimas dėl tokio pareigūno paskyrimo buvo ratifikuotas 2019 m. lapkričio mėn.

Kalbant apie nusikalstamu būdu įgyto turto konfiskavimą, Serbija Turto susigrąžinimo tarnybos funkcijoms atlikti paskyrė Vidaus reikalų ministerijos Finansų tyrimų skyrių, tačiau jis dar neveikia visu pajėgumu. Serbija įgyvendina įstatymą dėl valdžios institucijų veiklos organizavimo ir jurisdikcijos kovojant su organizuotu nusikalstamumu, terorizmu ir korupcija, tačiau teisėsaugos ir teisminės institucijos dar turi pasiekti įtikinamų rezultatų sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo tyrimo, patraukimo baudžiamojon atsakomybėn ir apkaltinamųjų nuosprendžių už juos srityje. Prieš dvejus metus aukštesniosiose prokuratūros tarnybose buvo įsteigti specialieji kovos su korupcija skyriai, ir šios pastangos ima duoti

[13] ES *acquis* numatyta, kad Armėnijos, Azerbaidžano, Bahreino, Baltarusijos, Bisau Gvinėjos, Bolivijos, Burundžio, Indijos, Indonezijos, Jamaikos, Kataro, Kazachstano, Kinijos, Kirgizijos, Kubos, Kuveito, Mongolijos, Omano, Rusijos, Surinamo, Tuniso ir Turkijos piliečiai, atvykdami į ES, turi turėti vizą, o Serbija šių šalių piliečiams suteikia galimybę be vizos atvykti į jos teritoriją.

rezultatų – šiems specialiesiems skyriams vykdant baudžiamąjį persekiojimą, pirmosios instancijos lygmeniu priimama daugiau apkaltinamųjų nuosprendžių.

Serbija pritaikė policijos organizacinę struktūrą prie žvalgybos informacija grindžiamo viešosios tvarkos palaikymo poreikių. 2019 m. birželio mėn. Serbija priėmė 2019–2024 m. Šaulių ir lengvųjų ginklų kontrolės strategiją ir prie jos pridedamą veiksmų planą, jie šiuo metu įgyvendinami. Buvo sudaryta speciali grupė, kuriai pavesta stebėti visus su ginklais susijusius operatyvinius duomenis ir jais keistis. 2019 m. lapkričio 12 d. buvo pasirašytas ir gruodžio mėn. įsigaliojo Serbijos ir Eurojusto bendradarbiavimo susitarimas. 2019 m. lapkričio 19 d. Serbijos valdžios institucijos su Komisija pasirašė dvišalį susitarimą dėl ES ir Vakarų Balkanų kovos su terorizmu bendro veiksmų plano įgyvendinimo.

Remiantis pirmiau pateikta analize galima daryti išvadą, kad Serbija ėmėsi antrojoje ataskaitoje nurodytų veiksmų ir kad ji toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus. Nemaža pažanga padaryta įgyvendinant veiksmus, kuriais siekiama spręsti su neteisėta migracija susijusius uždavinius. Nors sumažėjo grąžinamų asmenų procentinė dalis, toliau sėkmingai bendradarbiaujama readmisijos srityje (ir šį bendradarbiavimą reikėtų tęsti), taip pat bendradarbiaujama su ES ir valstybėmis narėmis migracijos ir saugumo klausimais. Tačiau reikia dėti daugiau pastangų, siekiant pagerinti rezultatus ir užtikrinti jų tvarumą, visų pirma derinant šalies ir ES vizų politiką.

Toliau nurodytose srityse reikia imtis papildomų veiksmų:

- derinti šalies ir ES vizų politiką, nes tai yra viena pagrindinių sąlygų siekiant nuolat atitikti migracijos valdymo kriterijų;
- toliau rengti informavimo kampanijas klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis naudojantis beviziu režimu;
- toliau stiprinti sienų kontrolės procesą, ypač sienų stebėjimą, įskaitant tapatybės nustatymo ir registravimo priemones, visapusiškai laikantis pagrindinių teisių;
- užtikrinti, kad būtų laiku akredituotas ir išsiųstas Europolo ryšių palaikymo pareigūnas;
- atliekant aktyvius tyrimus (be kita ko, sistemingai sekant pinigų srautus ir juos konfiskuojant, taip pat veiksmingai naudojantis specialiomis tyrimo priemonėmis atitinkamiems įrodymams rinkti), pasiekti įtikinamų rezultatų organizuoto nusikalstamumo, įskaitant narkotikus ir pinigų plovimą, atvejų tyrimo, patraukimo baudžiamojon atsakomybėn ir apkaltinamųjų nuosprendžių už juos srityje.

II.2. Rytų partnerystė

Gruzija

Neteisėta migracija, prieglobsčio prašymai, readmisija

2018–2019 m. atsisakymų leisti Gruzijos piliečiams atvykti į Šengeno erdvę skaičius padidėjo 17 proc. (nuo 3 805 iki 4 435), taip pat 26 proc. padidėjo neteisėtai esančių Gruzijos piliečių skaičius (nuo 9 400 iki 11 845). Gruzijos piliečių išplėstinėje Šengeno erdvėje pateiktų prieglobsčio prašymų skaičius padidėjo 9 proc.: 2018 m. buvo pateikta 19 730 prašymų, o 2019 m. – 21 570 prašymų. Trečius metus iš eilės Gruzija ir toliau buvo pagrindinė šalis tarp Rytų partnerystės šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, kurios kilmės asmenys pateikė daugiausia prašymų. Prieglobsčio suteikimo prašytojams lygis 2019 m. sumažėjo iki 4,1 proc. (2018 m. jis siekė 4,7 proc.). Pirmąjį 2020 m. ketvirtį buvo pranešta apie 3 795 pateiktus prieglobsčio prašymus, t. y. 42 proc. mažiau negu tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu.

Kalbant apie bendradarbiavimą readmisijos srityje, mažėja grąžinamų asmenų procentinė dalis. 2019 m. grąžinamų asmenų procentinė dalis sumažėjo iki 52 proc. (2018 m. ji siekė 65 proc.) – faktiškai grąžinta 8 520 Gruzijos piliečių. Vis dėlto, kadangi ES valstybės narės praneša apie sėkmingą bendradarbiavimą Gruzijos ir trečiųjų šalių piliečių readmisijos srityje, sumažėjusi grąžinamų asmenų procentinė dalis neturėtų būti siejama su nepakankamais rezultatais ar bendradarbiavimo pokyčiais.
Naudodamasi ES parama, Gruzija sukūrė Elektroninę readmisijos bylų valdymo sistemą (angl. RCMS), kuria šiuo metu naudojasi 17 valstybių narių. Jos ne kartą išreiškė pasitenkinimą naudojama sistema ir ypač palankiai vertina tai, kad Gruzija laiku tvarko prašymus. Dėl readmisijos prašymų pateikiama 98 proc. teigiamų atsakymų. Ši sistema dažnai nurodoma kitoms trečiosioms šalims kaip gerosios patirties ir technologijų pavyzdys.

Nepagrįsti Gruzijos piliečių ES valstybėse narėse ir Šengeno asocijuotosiose šalyse pateikti prieglobsčio prašymai tebėra problema, kuriai išspręsti reikalingos nuolatinės ir didelės Gruzijos valdžios institucijų pastangos. Prieglobsčio prašymais dažnai piktnaudžiaujama siekiant ES pasinaudoti medicininės priežiūros paslaugomis. Gruzijos valdžios institucijos toliau sprendė šią problemą ir bendradarbiauja su Komisija, teisingumo ir vidaus reikalų agentūromis ir ES valstybėmis narėmis, kad sukurtų neteisėtos migracijos mastui mažinti ir su nusikalstamumu susijusioms problemoms spręsti skirtas operatyvines priemones. Siekdama kovoti su piktnaudžiavimu beviziu režimu, Gruzija patvirtino baudžiamojo kodekso pataisas, pagal kurias numatoma kriminalizuoti tokias veikas kaip neteisėto Gruzijos piliečių buvimo užsienyje palengvinimas, taip pat pagalba teikiant suklastotą informaciją, siekiant įgyti tarptautinę apsaugą (pvz., teisę į prieglobstį). Gruzija yra įsipareigojusi sugriežtinti pavardžių keitimo tvarką (atsižvelgiant į 2018 m. nustatytus apribojimus) ir 2019 m. lapkričio mėn. priėmė įstatymo dėl nuosprendžių, kuriais nenumatomas laisvės atėmimas, ir probacijos vykdymo užtikrinimo tvarkos pakeitimus, kuriais nustatomos griežtesnės taisyklės ir aiškesni kriterijai, taikytini priimant sprendimą, ar nuteistasis gali išvykti iš šalies.

Sienų valdymo srityje Gruzijos valdžios institucijos sustiprino bendradarbiavimą su FRONTEX. Siekdama mažinti į ES oro uostus atvykstančių neteisėtų Gruzijos migrantų srautą, 2019 m. pavasarį FRONTEX kartu su Gruzijos valdžios institucijomis ir ES valstybėmis narėmis pradėjo vykdyti bendrą veiklą. Įgyvendinant šį projektą FRONTEX ekspertai buvo nusiųsti į Kutaisio tarptautinį oro uostą, kad padėtų Gruzijos patrulių policijai – teiktų konsultacijas Gruzijos patrulių policijos pareigūnams dėl išvykstančių Gruzijos keleivių įleidimo į išplėstinę Šengeno erdvę. Analogiškai, siekiant papildyti minėtą veiklą, 2019 m. ir 2020 m. pradžioje kas mėnesį į atrinktų ES valstybių narių oro uostus buvo siunčiami keturi Gruzijos patrulių policijos pareigūnai, kad kaip stebėtojai padėtų vietos sienos apsaugos institucijoms atlikti antros linijos patikrinimus. Šiuo metu dėl COVID-19 pandemijos ši veikla yra sustabdyta.

2020 m. birželio mėn. Komisija patvirtino naują FRONTEX ir Gruzijos darbo susitarimą, kuriuo siekiama kovoti su neteisėta migracija ir tarpvalstybiniu nusikalstamumu, keistis informacija ir geriausia patirtimi sienų valdymo, įskaitant grąžinimą, srityje, be kita ko, atliekant bendrą rizikos analizę.

2019 m. ir 2020 m. pagal Europos Komisijos techninės pagalbos ir informacijos mainų programą (TAIEX) ES ekspertai buvo išsiųsti teikti konsultacijų Gruzijos valdžios institucijoms dėl būtinų teisės aktų sistemos patobulinimų, kad prie sienų būtų galima atlikti patikrinimus prieš išvykimą.

Siekdama didinti gyventojų informuotumą apie kelionių į ES be vizų taisykles, Gruzijos vyriausybė surengė trijų etapų informavimo kampanijas. Trečiasis etapas buvo konkrečiai skirtas galimiems prieglobsčio prašytojams, pabrėžiant kiekvieno Gruzijos piliečio atsakomybę laikytis bevizio režimo taisyklių.

Dėl prasidėjusios COVID-19 krizės Gruzija kovo 18 d. uždarė savo sienas ir kovo 21 d. paskelbė nepaprastąją padėtį. Nepaprastoji padėtis buvo atšaukta gegužės 22 d. Nuo kovo 21 d. iki birželio 30 d. buvo atšaukti visi komerciniai skrydžiai. Per šį laikotarpį Gruzijos užsienio reikalų ministerija užsakomaisiais repatriaciniais skrydžiais iš užsienio (visų pirma iš ES) susigrąžino daugiau kaip 13 000 Gruzijos piliečių.

Viešoji tvarka ir saugumas

Pranešama, kad organizuotos nusikalstamos grupės iš Gruzijos ir toliau labai aktyviai vykdo veiklą išplėstinėje Šengeno erdvėje ir labai prisideda prie organizuotų turtinių nusikaltimų. Gruzijos organizuotos nusikalstamos grupės keliose ES valstybėse narėse pakeitė vykdomos veiklos pobūdį, pereidamos nuo buitinių vagysčių su įsilaužimu prie organizuoto vagiliavimo iš parduotuvių. Kai kurios iš jų dėl vykdomų nusikaltimų taip pat persikėlė į kitas šalis. Tai tam tikru mastu greičiausiai nulėmė daugumos ES valstybių narių pastaraisiais metais stiprinamos pastangos kovoti su organizuotu nusikalstamumu. Be to, įsigaliojus beviziam režimui keletas ES valstybių narių pranešė, kad tarp sulaikytų nusikaltėlių daugėja prieglobsčio prašytojų iš Gruzijos.

Gruzijos kibernetiniai nusikaltėliai buvo įsitraukę į tarptautinio nusikaltėlių tinklo, kuris naudojosi kenkimo programine įranga „GozNym“, veiklą; šis tinklas buvo išardytas 2019 m. gegužės mėn. surengus Europolo palaikomą tarptautinę teisėsaugos institucijų operaciją[14].

Gruzija sustiprino bendradarbiavimą su Europolu tarptautinės teisėsaugos srityje, taip pat sustiprino Gruzijos policijos atašė tinklą Europos Sąjungoje. Pagal neseniai priimtą 2017–2020 m. Nacionalinės kovos su organizuotu nusikalstamumu strategijos 2019–2020 m. veiksmų planą Gruzija toliau stiprina kovos su organizuotu nusikalstamumu veiksmus, taip pat šiuolaikinius nusikaltimų analizės metodus, šiuo tikslu laipsniškai diegdama žvalgybos informacija grindžiamo viešosios tvarkos palaikymo modelį.

Gruzija, įgyvendindama savo Kovos su korupcija strategiją ir 2019–2020 m. veiksmų planą, kuriuose atsižvelgiama į įvairiuose sektoriuose (teismų, privačiajame sektoriuje, kovos su politine korupcija, viešųjų pirkimų ir kt.) nustatytus kovos su korupcija prioritetus, ir atsižvelgdama į tarptautinių subjektų rekomendacijas, toliau vykdo kovos su korupcija srities reformas. Vis dėlto tam tikras susirūpinimas tebekyla dėl aukšto lygio korupcijos.

Remiantis pirmiau pateikta analize galima daryti išvadą, kad Gruzija ėmėsi antrojoje ataskaitoje nurodytų veiksmų ir kad ji toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus. Nepaisant to, kad sumažėjo grąžinamų asmenų procentinė dalis, toliau sėkmingai bendradarbiaujama readmisijos srityje ir šį bendradarbiavimą reikėtų tęsti. Nors siekiant spręsti su neteisėta migracija ir nusikalstamumu susijusius uždavinius imtasi konkrečių priemonių, reikia imtis tolesnių neatidėliotinų veiksmų, kuriais būtų sprendžiami šie uždaviniai, visų pirma mažinamas didėjantis nepagrįstų prieglobsčio prašymų skaičius.

[14] Šis nusikaltėlių tinklas naudojosi kenkimo programine įranga „GozNym“, siekdamas iš daugiau kaip 41 000 aukų, daugiausia įmonių ir jų finansų įstaigų, pavogti apytiksliai 100 mln. JAV dolerių.

Toliau nurodytose srityse reikia imtis papildomų veiksmų:

- stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą, kad būtų sparčiai sumažintas ir išlaikomas nedidelis nepagrįstų prieglobsčio prašymų, kuriuos išplėstinėje Šengeno erdvėje teikia Gruzijos piliečiai, skaičius, visų pirma, sistemingiau spręsti su sveikatos priežiūra susijusius klausimus, nes tai yra vienas iš traukos veiksnių, skatinančių teikti prieglobsčio prašymus ES;
- griežtinti tarptautiniuose oro uostuose prieš išvykimą atliekamus patikrinimus, ypač tais atvejais, kai naudojamasi pigiais skrydžiais, visapusiškai laikantis pagrindinių teisių ir duomenų apsaugos reikalavimų;
- toliau rengti informavimo kampanijas klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis naudojantis beviziu režimu;
- stiprinti tarpvalstybinį teisėsaugos bendradarbiavimą, siekiant kovoti su Gruzijos organizuotomis nusikalstamomis grupėmis, ir šio proceso metu pirmiausia užbaigti žvalgybos informacija grindžiamo viešosios tvarkos palaikymo reformą.

<u>Moldovos Respublika</u>

Neteisėta migracija, prieglobsčio prašymai, readmisija

2018–2019 m. atsisakymų leisti Moldovos piliečiams atvykti į išplėstinę Šengeno erdvę skaičius sumažėjo 3 proc. (nuo 8 170 iki 7 940), o neteisėtai esančių Moldovos piliečių skaičius padidėjo 47 proc. (nuo 11 280 iki 16 540). Moldovos piliečių išplėstinėje Šengeno erdvėje pateiktų prieglobsčio prašymų skaičius padidėjo 48 proc.: 2018 m. buvo pateikta 3 830 prašymų, o 2019 m. – 5 685 prašymai. Prieglobsčio suteikimo prašytojams lygis 2019 m. sumažėjo iki 0,8 proc. (2018 m. jis siekė 1,4 proc.). Pirmąjį 2020 m. ketvirtį buvo pranešta apie 1 345 pateiktus prieglobsčio prašymus, t. y. 7 proc. mažiau negu tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu.

Kalbant apie bendradarbiavimą readmisijos srityje, mažėja grąžinamų asmenų procentinė dalis. 2019 m. grąžinamų asmenų procentinė dalis sumažėjo iki 63 proc. (2018 m. ji siekė 86 proc.) – faktiškai grąžinta 4 720 Moldovos piliečių. Vis dėlto, kadangi ES valstybės narės praneša apie sėkmingą bendradarbiavimą Moldovos ir trečiųjų šalių piliečių readmisijos srityje, sumažėjusi grąžinamų asmenų procentinė dalis neturėtų būti siejama su nepakankamais rezultatais ar bendradarbiavimo pokyčiais. Moldova rengia informavimo kampanijas bevizio režimo klausimais ir ėmėsi įvairių veiksmų, kuriais visų pirma siekiama integruoti pažeidžiamas bendruomenes.

Dėl prasidėjusios COVID-19 krizės Moldova kovo 17 d. paskelbė nepaprastąją padėtį ir uždarė savo sienas. Kelionių apribojimai buvo pratęsti iki 2020 m. liepos 15 d. Prasidėjus pandemijai iš ES buvo susigrąžinta 200 000–250 000 Moldovos piliečių. Dėl šių grįžusių asmenų gali padidėti socialinei sistemai tenkančios išlaidos ir sumažėti iš perlaidų gaunamos pajamos. Iš Moldovos nacionalinio banko (angl. NBM) statistinių duomenų matyti, kad 2020 m. kovo mėn., palyginti su 2019 m., perlaidos sumažėjo 12 proc.

Viešoji tvarka ir saugumas

Ataskaitiniu laikotarpiu Moldovos organizuotos nusikalstamos grupės ir toliau buvo viena iš didelių nusikalstamumo grėsmių. 2019 m. organizuotos nusikalstamos grupės aktyviau sukčiavo akcizo (daugiausia tabako akcizo) srityje, jos taip pat toliau užsiima korupcija sporto

srityje. Moldova yra svarbus suklastotų alkoholinių gėrimų, kurie kontrabanda vežami į ES, tiekimo šaltinis, taip pat vienas iš pagrindinių kontrabandinių ir suklastotų cigarečių tiekimo šaltinių ir šalis, kurios kvalifikuoti tabako gamybos meistrai dirba ES neteisėtuose cigarečių gamybos fabrikuose. Moldova yra į ES įvežamų neteisėtų narkotikų, ypač heroino, tranzito šalis. Pranešama, kad Moldovos organizuotos nusikalstamos grupės aktyviai dalyvauja platinant kenkimo programinę įrangą, kuria siekiama finansinės naudos, ir išpirkos reikalavimo programinę įrangą, o šios šalies kibernetiniai nusikaltėliai atliko svarbų vaidmenį vykdant 2019 m. gegužės mėn. išardyto tarptautinio nusikaltėlių tinklo, kuris naudojosi kenkimo programine įranga „GozNym“, veiklą[15].

Moldova deda pastangų kovos su korupcija srityje, pavyzdžiui, padidino kovos su korupcija institucijų, įskaitant Nacionalinę profesinio sąžiningumo kontrolės tarnybą, Nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo agentūrą ir Finansų tyrimų skyrių, metinį biudžetą. 2019 m. birželio–rugpjūčio mėn. buvusios Ministrės Pirmininkės Maios Sandu vadovaujama Vyriausybė patvirtino veiklos programą „Partnerystė valstybės depolitizavimui skatinti“ ir 2019–2020 m. veiksmų planą, kuriais nustatyta korupcijos atvejų tyrimo sistema, o Korupcijos bylų prokuratūros darbas sutelktas į aukšto lygio korupcijos bylas. Siekiant nustatyti naują atrankos į generalinio prokuroro pareigas procedūrą, iš dalies pakeistas Prokuratūros įstatymas. Kilus klausimų dėl generalinio prokuroro įdarbinimo proceso, 2019 m. lapkričio 12 d. buvo balsuojama dėl nepasitikėjimo Moldovos vyriausybe. 2019 m. lapkričio 14 d. prisaikdinta naujoji vyriausybė pateikė iki 2020 m. rudens galiosiančią programą ir 2019 m. gruodžio 11 d. patvirtino 2020–2023 m. Veiksmų planą, apimantį tokias sritis kaip kova su korupcija, teisingumo reforma ir sukčiavimo bankų srityje tyrimas. 2020 m. gegužės 28 d. Moldova oficialiai prisijungė prie EBPO kovos su korupcija tinklo Stambulo kovos su korupcija veiksmų plano. 2020 m. gegužės 21 d. Moldova taip pat priėmė Įstatymą dėl sankcijų, skiriamų kovojant su pinigų plovimu.

Įgyvendindama teisingumo reformos srities iniciatyvą, Vyriausybė 2019 m. gruodžio mėn. pateikė pasiūlymą dėl Aukščiausiosios teisėjų tarybos (angl. SCM) įstatymo pakeitimų[16]; šis iš dalies pakeistas įstatymas buvo priimtas ir paskelbtas. Buvo laukiama, kad Venecijos komisija pateiktų skubią nuomonę dėl šio įstatymo projekto. Joje buvo išreikštas apgailestavimas dėl to, kad šie pakeitimai, komisijos nuomone, yra pernelyg skuboti[17]. Remiantis šiais pakeitimais, 2020 m. kovo mėn. į Aukščiausiąją teisėjų tarybą buvo paskirti keturi tarėjai. Venecijos komisijai buvo pateikti su teisminių institucijų, visų pirma Aukščiausiosios teismų tarybos, reforma susiję konstitucijos pakeitimų projektai. Nors Venecijos komisija keletą pasiūlymų įvertino palankiai, ji kritiškai įvertino 2020 m. kovo mėn. paskirtus tarėjus ir paragino Vyriausybę spręsti šį klausimą vykdant konstitucinę reformą[18]. Siekiant pasikonsultuoti su Europos Taryba, jai buvo pateikti Teisingumo reformos strategijos ir 2020–2023 m. Veiksmų plano projektai.

2019 m. liepos 19 d. Moldova keturiems mėnesiams laikinai sustabdė pilietybės suteikimo investuotojams programą, o 2019 m. gruodžio mėn. šis laikotarpis buvo pratęstas dar dviem

---

15 Šis nusikaltėlių tinklas naudojosi kenkimo programine įranga „GozNym“, kad apvogtų daugiau kaip 41 000 aukų, daugiausia įmonių ir jų finansų įstaigų. Siekiant užšifruoti kenkimo programinę įrangą, kad antivirusinė programa jos neaptiktų, buvo pasitelkiami vadinamieji koduotojai (įskaitant vieną iš Belcio, Moldovos).

16 2019 m. gruodžio 20 d. Įstatymas Nr. 193, kuriuo iš dalies keičiamas Aukščiausiosios teisėjų tarybos įstatymas.

17 Venecijos komisijos nuomonė CDL-PI(2020)001.

18 Venecijos komisijos nuomonė CDL-AD(2020)001.

mėnesiais. Nuo šios programos įgyvendinimo pradžios iki moratoriumo paskelbimo Moldovos pilietybė buvo suteikta aštuoniems asmenims ir toliau nagrinėjamos 34 paraiškos (pateiktos prieš paskelbiant pirmąjį moratoriumą). 2020 m. vasario 26 d. Vyriausybė priėmė naują įstatymą, kuriuo iki 2020 m. rugsėjo 1 d. nustatytas naujas moratoriumas. Dėl šio įstatymo buvo balsuojama 2020 m. vasario 28 d. dviejų svarstymų metu, ir naujasis moratoriumas įsigaliojo 2020 m. kovo 20 d. 2020 m. birželio 18 d. Parlamentas priėmė įstatymą, kuriuo nuo 2020 m. rugsėjo 1 d., t. y. galiojančio moratoriumo pabaigos, pilietybės suteikimo investuotojams programa panaikinama. Kol ši programa dar nepanaikinta, toliau nagrinėjamos tik jau pateiktos paraiškos. Komisija atidžiai stebi, kad nagrinėjant paraiškas, pateiktas iki moratoriumo įsigaliojimo pradžios, taip pat paraiškas, kurios turi būti toliau nagrinėjamos iki 2020 m. rugsėjo 1 d., kai bus panaikinta pilietybės suteikimo investuotojams programa, būtų atliekami griežti saugumo ir asmens patikrinimai.

Kalbant apie COVID-19 krizę, Parlamentas 2020 m. kovo 17 d. paskelbė 60 dienų trukmės nepaprastąją padėtį ir pakeitė Nepaprastosios padėties įstatymą, kad Parlamentas galėtų balsuoti dėl pagrindinių įstatymų ir kad nepaprastąją padėtį valdančioms vyriausybės įstaigoms, t. y. ministro pirmininko vadovaujamai Nepaprastosios padėties komisijai, Vidaus reikalų ministerijai ir Nepaprastosios padėties inspekcijai, būtų suteikiama tam tikro lankstumo. Nepaprastoji padėtis tą pačią dieną buvo paskelbta Padniestrės regione; ji iš pradžių turėjo trukti tik 30 dienų, tačiau paskui buvo pratęsta iki gegužės 15 d. Balandžio 1 d. Vyriausybė prisiėmė atsakomybę dėl socialinių ir ekonominių priemonių rinkinio, skirto COVID-19 padariniams šalinti, tačiau Konstitucinis Teismas balandžio 9 d. sustabdė jo galiojimą ir balandžio 13 d. paskelbė, kad jis prieštarauja konstitucijai. Balandžio 10 d. Ypatingųjų situacijų komisija priėmė daugumą į šį rinkinį įtrauktų priemonių. Balandžio 23 d. Parlamentas priėmė atitinkamą biudžeto įstatymo pataisą, o prezidentas paskelbė susijusius įstatymus; jie įsigaliojo balandžio 25 d.

Remiantis pirmiau pateikta analize galima daryti išvadą, kad Moldova ėmėsi antrojoje ataskaitoje nurodytų veiksmų ir kad ji toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus. Nors ankstesnė tuometės Ministrės Pirmininkės Maios Sandu vadovaujama Moldovos vyriausybė ėmėsi svarbių veiksmų, kad šalis atitiktų kovos su korupcija kriterijų, naujoji vyriausybė turi visapusiškai įgyvendinti ir tęsti šiuos veiksmus. Nepaisant to, kad sumažėjo grąžinamų asmenų procentinė dalis, toliau sėkmingai bendradarbiaujama readmisijos srityje ir šį bendradarbiavimą reikėtų tęsti. Kalbant apie neteisėtą migraciją, Moldova turi dėti daugiau pastangų ir imtis veiksmų, kad išspręstų nepagrįstų prieglobsčio prašymų skaičiaus didėjimo problemą.

Toliau nurodytose srityse reikia imtis papildomų veiksmų:

- stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą, kad būtų sparčiai sumažintas Moldovos piliečių išplėstinėje Šengeno erdvėje teikiamų nepagrįstų prieglobsčio prašymų skaičius;
- toliau rengti informavimo kampanijas klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis naudojantis beviziu režimu;
- toliau rengti veiksmingas konsultacijas, kad, remiantis visapusišku vertinimu, būtų galima sukurti strateginę teisingumo reformos koncepciją ir parengti jos veiksmų planą, užtikrinant plataus masto suinteresuotųjų subjektų sutarimą ir griežtai laikantis konstitucijos ir Europos standartų;
- užtikrinti, kad priimant konstitucijos pakeitimus, susijusius su teisminėmis institucijomis, būtų daroma pažanga, šioje srityje atsižvelgiant į Venecijos komisijos rekomendacijas;

- gerokai sumažinti Nacionalinės profesinio sąžiningumo kontrolės tarnybos nepatikrintų e. deklaracijų skaičių ir užtikrinti, kad visiems aukšto lygio subjektams būtų veiksmingai taikoma Turto susigrąžinimo strategija ir turto deklaravimo sistema;
- stiprinti pastangas atlikti ir užbaigti nešališką ir išsamų 2014 m. sukčiavimo bankų srityje atvejų tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą, siekiant visus atsakingus asmenis nedelsiant patraukti atsakomybėn ir susigrąžinti pasisavintas lėšas.

Ukraina

Neteisėta migracija, prieglobsčio prašymai, readmisija

2018–2019 m. atsisakymų leisti Ukrainos piliečiams atvykti į išplėstinę Šengeno erdvę skaičius padidėjo 25 proc. (nuo 53 185 iki 66 390), taip pat 11 proc. padidėjo neteisėtai esančių Ukrainos piliečių skaičius (nuo 37 410 iki 41 705).
Ukrainos piliečių išplėstinėje Šengeno erdvėje pateiktų prieglobsčio prašymų skaičius sumažėjo 5 proc.: 2018 m. buvo pateikti 10 035 prašymai, o 2019 m. – 9 505 prašymai. Prieglobsčio suteikimo prašytojams lygis 2019 m. sumažėjo iki 10,2 proc. (2018 m. jis siekė 17,3 proc.). Pirmąjį 2020 m. ketvirtį buvo pranešta apie 1 570 pateiktų prieglobsčio prašymų, t. y. 41 proc. mažiau negu tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu.

Kalbant apie bendradarbiavimą readmisijos srityje, mažėja grąžinamų asmenų procentinė dalis. 2019 m. grąžinamų asmenų procentinė dalis sumažėjo iki 73 proc. (2018 m. ji siekė 85 proc.) – faktiškai grąžinta 27 200 Ukrainos piliečių. Vis dėlto, kadangi ES valstybės narės praneša apie sėkmingą bendradarbiavimą Ukrainos ir trečiųjų šalių piliečių readmisijos srityje, sumažėjusi grąžinamų asmenų procentinė dalis neturėtų būti siejama su nepakankamais rezultatais ar bendradarbiavimo pokyčiais. Šiuo metu įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą projektą bus sukurta elektroninė readmisijos bylų valdymo sistema, kuria siekiama toliau didinti operatyvinio bendradarbiavimo veiksmingumą.

Ukraina toliau rengė informavimo kampanijas, per kurias Ukrainos piliečiai buvo informuojami apie jų teises ir pareigas keliaujant į ES bevizio režimo sąlygomis.

Ukraina imasi daugiau veiksmų sienų valdymo srityje. 2019 m. sausio mėn. Ministrų kabinetas sudarė tarpžinybinę darbo grupę, kurios pagrindinis tikslas – koordinuoti su sienų valdymu susijusią veiklos politiką. Padedant ES ekspertams, buvo parengta ir 2019 m. liepos mėn. priimta nauja visapusiška 2020–2025 m. Integruoto sienų valdymo strategija. 2019 m. lapkričio mėn. buvo priimtas šios strategijos įgyvendinimo veiksmų planas. Šiuo metu vyksta diskusijos dėl būtinybės kriminalizuoti ne tik akcizu apmokestinamų, bet visų prekių kontrabandą, nes tai yra viena iš būtinų sienų valdymo proceso dalių, tačiau kol kas Ukraina nėra prisiėmusi jokių aiškių įsipareigojimų.

Dėl kilusios COVID-19 krizės Ukraina ėmėsi įvairių priemonių, be kita ko, 2020 m. kovo 17 d. nustatė bendrą draudimą atvykti užsienio šalių piliečiams, išskyrus tam tikras išimtis, ir sustabdė visus reguliarius komercinius tarptautinius skrydžius, taip pat traukinių ir autobusų eismą į Ukrainą ir iš Ukrainos. Nuo 2020 m. kovo 25 d. visoje šalyje taikomos nepaprastosios padėties priemonės, įskaitant sugriežtintas viešosios tvarkos palaikymo priemones, privalomą asmenų, jaučiančių COVID-19 simptomus, sveikatos patikrinimą ir priverstinį tokių asmenų hospitalizavimą arba izoliavimą, taip pat aktyvesnį bendravimą su piliečiais ir sanitarijos priemones, įskaitant viešųjų patalpų dezinfekavimą. Šių priemonių galiojimas pratęstas iki 2020 m. liepos 31 d., kad būtų galima laipsniškai pagal regionus mažinti apribojimus, atsižvelgiant į epidemiologinės padėties pokyčius.

Per šį laikotarpį Ukraina susigrąžino keletą tūkstančių piliečių, visų pirma šiuo tikslu suorganizavusi daugybę nereguliarių skrydžių. Vyriausybė nurodė nuo 2020 m. birželio 15 d. tarptautiniuose Ukrainos oro uostuose atnaujinti su sienos kirtimu susijusių paslaugų teikimą. Nuo šios dienos laipsniškai atnaujinami komerciniai skrydžiai, be kita ko, atsižvelgiant į

epidemiologinę padėtį, su trečiosiomis šalimis, įskaitant ES valstybes nares, sudarytus dvišalius susitarimus ir jose vis dar galiojančias priemones.

Viešoji tvarka ir saugumas

Ukrainos organizuotos nusikalstamos grupės vis dažniau užsiima prekyba narkotikais, vykdo organizuotus turtinius nusikaltimus, ypač su motorinėmis transporto priemonėmis susijusius nusikaltimus, taip pat naudojasi sukčiavimo investicijų srityje schemomis ir užsiima korupcija sporto srityje. Jos dažnai bendradarbiauja su kitų šalių organizuotomis nusikalstamomis grupėmis. Ukrainos kibernetiniai nusikaltėliai ir toliau dalyvauja vykdant įvairių rūšių kibernetinius nusikaltimus, įskaitant išpuolius prieš ES piliečius ir objektus. Be to, dėl Ukrainoje kilusio konflikto ir veiksmingos kontrolės prie tam tikrų rytinės Ukrainos sienos atkarpų trūkumo toliau kyla pavojus, kad iš šio regiono į ES bus nukreipiami šaunamieji ginklai ir kitos neteisėtai vežamos ir (arba) kontrabandinės prekės. Be to, ukrainiečiai yra viena iš ne ES kilmės prekybos žmonėmis aukų grupių, apie kurias pastaraisiais metais buvo pranešama dažniausiai.

Ukraina stiprina pastangas palaikyti tarptautinį bendradarbiavimą, be kita ko, su Europolu. Ukrainos teisėsaugos institucijos dalyvauja pagal kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklą ir (arba) Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykę platformą vykdomose bendrose operacijose. Siekdama kovoti su organizuotu nusikalstamumu, Ukraina plėtoja tarptautinį teisėsaugos bendradarbiavimą. ES, įgyvendindama pavyzdinį paramos projektą „PRAVO Police“[19] ir vykdydama ES patariamąją misiją, aktyviai padeda Ukrainos teisėsaugos institucijoms stiprinti savo gebėjimus. Ukraina dar nėra parengusi visa apimančios teisėsaugos sektoriaus reorganizavimo strategijos, tačiau ji toliau vykdo nacionalinės policijos reformą. Neseniai sukurta Ukrainos vadovaujama ir Europolo metodika grindžiama Kovos su organizuotu nusikalstamumu saugumo priemonė yra svarbus žingsnis kovojant su organizuotu nusikalstamumu ir gerinant teisėsaugos institucijų vidaus bendradarbiavimą, tačiau ji dar nepatvirtinta.

Kovos su korupcija srityje Ukraina toliau rėmėsi ankstesne pažanga, padaryta kuriant veiksmingą institucinę sistemą, įskaitant 2019 m. rugsėjo 5 d. pradėjusį veikti naująjį Aukščiausiąjį kovos su korupcija teismą (angl. HACC). Aukščiausiajam kovos su korupcija teismui dar nepaskirtos nuolatinės patalpos, kurios yra būtinos norint užtikrinti jo darbo nepriklausomumą ir tvarumą. Svarbūs laimėjimai buvo panaikinta kovos su korupcija aktyvistams ir valstybės valdomų įmonių stebėtojų tarybų nariams, kurie yra užsienio piliečiai, taikoma prievolė teikti e. deklaracijas, taip pat vėl kriminalizuojama tokia veika kaip neteisėtas praturtėjimas ir patvirtintos nuostatos dėl apkaltinamaisiais nuosprendžiais nepagrįsto konfiskavimo. Pažanga padaryta veiksmingo ir automatizuoto elektroninių turto deklaracijų tikrinimo srityje, visų pirma užtikrinant, kad Nacionalinė korupcijos prevencijos agentūra (angl. NACP) turėtų visapusišką ir automatizuotą prieigą prie visų atitinkamų registrų ir duomenų bazių.

2019 m. spalio mėn. buvo priimtas įstatymas, kuriame numatyta visapusiškai atnaujinti Nacionalinę korupcijos prevencijos agentūrą, visų pirma pakeičiant jos valdymo struktūrą ir

[19] Nuo 2017 m. gruodžio mėn. iki 2021 m. birželio mėn. įgyvendinama 36 mln. EUR vertės programa, kurią įgyvendinant siekiama padėti sukurti veiksmingą teisėsaugos sistemą, kuria būtų užtikrinama pagarba žmogaus teisėms ir remiami Ukrainos žmonės, šiuo tikslu teikiant būtiną paramą Ukrainos nacionalinei policijai ir kitoms už teisėsaugą atsakingoms Ukrainos valdžios institucijoms.

pereinant nuo kolegialaus organo prie vieno direktoriaus vadovaujamos tarnybos. Po skaidrios atrankos procedūros, kurioje dalyvavo tarptautiniai ekspertai, 2020 m. sausio mėn. buvo paskirtas naujas Nacionalinės korupcijos prevencijos agentūros vadovas.

Atsižvelgiant į kelerius pastaruosius metus daromą nuolatinį tarptautinį spaudimą, 2019 m. spalio mėn. Nacionaliniam kovos su korupcija biurui (angl. NABU) galiausiai buvo suteikti įgaliojimai savo nuožiūra klausytis pokalbių.

Nebuvo išspręsti susirūpinimą keliantys klausimai, susiję su Specializuotos kovos su korupcija prokuratūros (angl. SAPO) nepriklausomumu, kurie buvo iškelti 2018 m. šios tarnybos vadovui pareiškus įtarimus padarius sunkų nusižengimą. Nepaisant dėl šių įtarimų kilusios įtampos, Nacionalinis kovos su korupcija biuras ir Specializuota kovos su korupcija prokuratūra 2019 m. toliau aktyviai bendradarbiavo – per paskutinius šešis 2019 m. mėnesius nustatyta daugiau su korupcija susijusių asmenų negu per visus 2018 m. Mėginimai atleisti iš darbo Nacionalinio kovos su korupcija biuro vadovą vėl įgavo pagreitį 2020 m. vasario mėn. pradžioje, kai Parlamento peticiją dėl jo atleidimo iš darbo pasirašė daugiau kaip 200 Parlamento narių, nors ir nebuvo nė vieno įstatyme numatyto pagrindo jį atleisti iš darbo. Po prieštaringos ir itin politizuotos 2018 m. vykusios auditorių, turėjusių atlikti Nacionalinio kovos su korupcija biuro išorės auditą, paskyrimo procedūros naujoji vadovybė atšaukė anksčiau paskirtus auditorius, tačiau nepaskyrė naujų. Neigiama audito išvada yra pagrindas iš darbo atleisti Nacionalinio kovos su korupcija biuro vadovą.

2020 m. birželio mėn. Generalinė prokuratūra pradėjo naujo Specializuotos kovos su korupcija prokuratūros vadovo atrankos procesą ir paskyrė keturis atrankos komisijos narius. Kitus septynis narius dar turi paskirti Parlamentas. Naujasis Specializuotos kovos su korupcija prokuratūros vadovas turėtų pradėti eiti pareigas 2020 m. rudenį.

2019 m. gruodžio mėn. buvo priimtas įstatymas dėl Valstybinio tyrimų biuro (angl. SBI), kuris atsakingas už valstybės pareigūnų nusižengimų (įskaitant su korupcija susijusius nusikaltimus, nepriskiriamus Nacionalinio kovos su korupcija biuro kompetencijos sričiai) tyrimus, veiklos atnaujinimo ir paskirtas laikinai pareigas einantis direktorius. Dėl politinių nesutarimų, susijusių su atrankos komisijos sudėtimi, nuolatinio Valstybinio tyrimų biuro vadovo atrankos procedūra atidėta.

Remiantis pirmiau pateikta analize galima daryti išvadą, kad Ukraina ėmėsi antrojoje ataskaitoje nurodytų veiksmų ir kad ji toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus. Nors sumažėjo grąžinamų asmenų procentinė dalis, toliau sėkmingai bendradarbiaujama readmisijos srityje (ir šį bendradarbiavimą reikėtų tęsti), taip pat bendradarbiaujama su ES ir valstybėmis narėmis priemonių, kuriomis siekiama spręsti su migracija susijusius uždavinius ir mažinti saugumo riziką, klausimais. Ukraina toliau dėjo pastangas teisinės valstybės srityje. Vis dėlto reikia dėti daugiau pastangų, siekiant užtikrinti rezultatų tvarumą, visų pirma kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu srityje, taip pat toliau tobulinti integruotą sienų valdymo sistemą (įskaitant galimybes kriminalizuoti visų prekių kontrabandą). Be to, reikia nedelsiant imtis veiksmų, siekiant spręsti su neteisėta migracija susijusius uždavinius.

Toliau nurodytose srityse reikia imtis papildomų veiksmų:

- stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis, siekiant mažinti Ukrainos piliečių neteisėtą migraciją į išplėstinę Šengeno erdvę;

- toliau rengti informavimo kampanijas klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis naudojantis beviziu režimu;
- užtikrinti kovos su korupcija institucinės sistemos nepriklausomumą, veiksmingumą ir tvarumą ir vengti visų teisėsaugos institucijų darbo politizavimo; visų pirma, spręsti nuolatinius susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su Specializuotos kovos su korupcija prokuratūros nepriklausomumu ir profesiniu sąžiningumu, be kita ko, užtikrinant patikimą kito Specializuotos kovos su korupcija prokuratūros vadovo atrankos procedūrą; užtikrinti, kad visų teisėsaugos institucijų vadovai būtų skiriami ir atleidžiami iš darbo griežtai laikantis teisės aktų; užtikrinti, kad atnaujinta Nacionalinė korupcijos prevencijos agentūra patikimai vykdytų jai suteiktus įgaliojimus, be kita ko, toliau taikydama visapusiškai veikiančią ir veiksmingą turto deklaracijų tikrinimo sistemą;
- stiprinti nacionalinės policijos pajėgumus, taip pat gerinti teisėsaugos institucijų tarpusavio bendradarbiavimą ir aiškiau atskirti jų veiklos sritis, kad būtų galima geriau kovoti su organizuotu nusikalstamumu.

III. Išvados

Komisija mano, kad remiantis šioje ataskaitoje ir prie jos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente pateikta analize vertintos šalys ir toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo reikalavimus. Šioje ataskaitoje nurodomi tolesni veiksmai, kurių – kai kuriais atvejais nedelsiant – reikia imtis konkrečiose srityse, kad būtų užtikrinama nuolatinė atitiktis atitinkamiems kriterijams.

Imdamasi platesnio masto reagavimo į COVID-19 priemonių, Komisija šiuo metu pagal Pasirengimo narystei paramos priemonę ir Europos kaimynystės priemonę teikiamą paramą nukreipia atitinkamai į Vakarų Balkanų ir Rytų partnerystės šalis partneres, kad padėtų patenkinti neatidėliotinus poreikius ir šalinti socialinius ir ekonominius padarinius. Nuo šios pandemijos pradžios Vakarų Balkanų ir Rytų partnerystės šalys partnerės imasi įvairių priemonių ir stengiasi susigrąžinti savo piliečius, be kita ko, iš išplėstinės Šengeno erdvės.

Toliau susirūpinimą kelia tai, kad **Albanijos** ir **Gruzijos** piliečiai pateikia daug **nepagrįstų prieglobsčio prašymų**. Kai kurios valstybės narės praneša, kad prieglobsčio prašymai teikiami siekiant ES gauti medicininės priežiūros paslaugas (visų pirma Gruzijos piliečių atveju). Pastebėta, kad iš **Gruzijos**, **Ukrainos**, **Serbijos** ir **Bosnijos ir Hercegovinos** padidėjo neteisėta migracija. Tebėra didelė **Albanijos piliečių** neteisėta migracija. Vakarų Balkanų ir Rytų partnerystės šalys ėmėsi priemonių šiems uždaviniams spręsti, tačiau reikia dėti daugiau pastangų siekiant pagerinti rezultatus ir užtikrinti jų tvarumą.

Kai kuriose Vakarų Balkanų šalyse (visų pirma Bosnijoje ir Hercegovinoje) nepakanka priėmimo pajėgumų, todėl kyla susirūpinimas dėl gebėjimo visapusiškai spręsti su neteisėta migracija susijusius uždavinius. Nors sumažėjo grąžinamų asmenų procentinė dalis, visose Vakarų Balkanų ir Rytų partnerystės šalyse toliau sklandžiai bendradarbiaujama readmisijos ir grąžinimo srityje. Vis dėlto reikėtų išlaikyti pastovų atitinkamų šalių piliečių grąžinimo ir readmisijos lygį, taip pat toliau gerinti padėtį trečiųjų šalių piliečių readmisijos srityje, visų pirma Vakarų Balkanų šalyse.

Labai svarbu **greitai užbaigti ir įgyvendinti likusius susitarimus dėl FRONTEX statuso**, nes tai padės stiprinti neteisėtos migracijos valdymą, nors pagrindinė atsakomybė už atitinkamų sienų valdymą ir toliau tenka Vakarų Balkanų šalims.

Siekdama užtikrinti tinkamai valdomą migracijos ir saugumo aplinką, nes tai yra pagrindinė sąlyga, kad būtų nuolat laikomasi kriterijų, Komisija primygtinai ragina visas šalis, kurioms taikomas bevizis režimas, **užtikrinti, kad jų politika būtų suderinta su ES vizų politika**.

Siekdamos kovoti su organizuotu nusikalstamumu ir užkirsti jam kelią, Vakarų Balkanų ir Rytų partnerystės šalys ir toliau ėmėsi priemonių. Vis dėlto šias pastangas reikia tęsti ir toliau stiprinti. Šių šalių organizuotos nusikalstamos grupės toliau aktyviai užsiima prekyba neteisėtais šaunamaisiais ginklais ir įvairiomis neteisėtomis prekėmis (visų pirma narkotikais ir tabaku), vykdo turtinius ir su motorinėmis transporto priemonėmis susijusius nusikaltimus, plauna pinigus, užsiima prekyba žmonėmis[20], neteisėtai gabena migrantus ir vykdo kibernetinius nusikaltimus.

Aukšto lygio korupcija tebėra problema visose į šią ataskaitą įtrauktose šalyse. Kaip ir ankstesniais metais, šioje ataskaitoje pažymima, kad **Moldova**, siekdama atitikti kovos su korupcija kriterijų, turi skubiai imtis neatidėliotinų veiksmų. Nors buvusios Ministrės Pirmininkės Maios Sandu vadovaujama Vyriausybė ėmėsi tam tikrų svarbių veiksmų, naujoji Moldovos vyriausybė turi įgyvendinti šiuos veiksmus ir juos tęsti. **Ukrainoje** šiuo metu vykdomos reformos, visų pirma kovos su korupcija srityje, ir turėtų būti daroma tolesnė pažanga.

2018 m. spalio 5 d. buvo patvirtintas **ES ir Vakarų Balkanų kovos su terorizmu bendras veiksmų planas**. Po metų su visomis Vakarų Balkanų šalimis partnerėmis buvo susitarta dėl dvišalių susitarimų ir jie buvo pasirašyti. Šie dvišaliai susitarimai yra svarbus etapas sprendžiant pagrindinių prioritetinių saugumo sričių klausimus, įskaitant visų formų radikalėjimo ir smurtinio ekstremizmo prevenciją, ir su grįžtančiais užsienio teroristų kovotojais ir jų šeimomis susijusias problemas. Dabar šie susitarimai turėtų būti aktyviai įgyvendinami.

Vizų režimo liberalizavimo kriterijų įgyvendinimas – nepertraukiamas nuolatinis procesas. Todėl bus toliau vykdoma atidi stebėsena, be kita ko, rengiant vyresniųjų pareigūnų susitikimus ir reguliarius Teisingumo, laisvės ir saugumo pakomitečio posėdžius, taip pat palaikant ES ir šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, dialogus, o Vakarų Balkanų šalių atvejais – teikiant reguliarias plėtros ataskaitas, be kita ko, atitinkamais atvejais pasitelkiant stojimo į ES derybas.

[20] Prekyba žmonėmis tebėra labai pelninga sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo rūšis, kurios varomosios jėgos yra didelis pelnas ir visų formų išnaudojimą skatinanti paklausa. Prekiaujant žmonėmis nereikia kirsti sienų, daug aukų patenka į prekybos žmonėmis pinkles šalies viduje, be kita ko, Europos Sąjungoje. Dėta pastangų siekiant kovoti su prekyba žmonėmis. Tebėra labai svarbu užtikrinti, kad visos aukos, įskaitant prekybos žmonėmis šalies viduje aukas, turėtų galimybę gauti tinkamą pagalbą ir paramą, atsižvelgiant į tai, kad didžiąją dalį aukų visame pasaulyje ir toliau sudaro moterys ir mergaitės, kurios dažniausiai parduodamos seksualinio išnaudojimo tikslais. Prevencija ir toliau turi būti visų kovos su prekyba žmonėmis veiksmų pagrindas, daugiausia dėmesio skiriant kovai su visų nusikaltimų vykdytojų nebaudžiamumo kultūra, dėl kurios skatinamas nusikalstamumas.